

T. C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

MAKEDONYA VE TÜRKİYE İLKÖĞRETİM OKULLARI 6, 7 VE 8.
SINIFLARDA OKUTULAN MÜZİK DERS KİTAPLARINDAKİ EĞİTİM
MÜZİĞİ ESERLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Güler NEBİ

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Sadık YÖNDEM

Bolu - 2005

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Güler NEBİ'ye Ait Makedonya ve Türkiye İlköğretim Okulları 6, 7 ve 8. Sınıflarda Okutulan Müzik Ders Kitaplarındaki Eğitim Müziği Eserlerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi adlı çalışma, jürimiz tarafından Müzik Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Jüri Üyeleri

1. Yrd. Doç. Dr. Sadık YÖNDEM (Tez Danışmanı)
2. Yrd.Doç. Dr. Nesrin KALYONCU
3. Yrd. Doç. Dr. Zeki ARSAL

Prof. Dr. Yaşar AKBIYIK
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

**MAKEDONYA VE TÜRKİYE İLKÖĞRETİM OKULARI 6, 7 VE 8.
SINIFLARDA OKUTULAN MÜZİK DERS KİTAPLARINDAKİ EĞİTİM
MÜZİĞİ ESERLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ**

Güler NEBİ

Yüksek Lisans Tezi

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Sadık YÖNDEM

Eylül 2005, xii + 54 sayfa

Bu araştırmada, Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 2003/2004 öğretim yılında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinin karşılaştırmalı incelemesi yapılmıştır. Her iki ülkeye ait müzik ders kitaplarında bulunan sözlü eğitim müziği eserleri arasında var olan benzerlikler ve farklılıklar betimlenmiştir. Eğitim müziği eserlerinin karşılaştırmalı incelemesinin yapılması, elde edilen bulguların değerlendirilerek, çağdaş eğitim anlayışına ve genel müzik eğitiminin sorunlarına yönelik öneriler getirmesi bakımından önem taşımaktadır.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak kaynak tarama ve inceleme teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın yöntemine uygun olarak elde edilen veriler betimsel ve istatistik yöntemleri ile değerlendirilip yazılı ve sayısal değerlere dönüştürülerek yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda, Makedonya’da ve Türkiye’de yayımlanan müzik ders kitaplarında bulunan eserlerin birçok yönden benzerlikler ve farklılıklar olduğu bulunmuştur. Farklılıklar; eser sayısı, tonal ve modal eser dengesi, çok seslilik ve çalgı eşliği sayıları, nüans işaretleri ve hız terimleri kullanım sıklığı, anonim eser

kullanma oranlarıdır. Kitaplar arasındaki benzerlikler; eserlerin türleri, eserlerdeki ses genişlikleri, eserlerde kullanılan aralık tipleri ve kullanım sıklıkları, nota değerleri, ölçü sayıları, eserlerin formları konularındadır.

Anahtar kelimeler: Makedonya, Türkiye, Müzik Ders Kitapları, Eğitim Müziği, Okul Şarkıları

ABSTRACT

**THE COMPARISON ANALYSIS OF EDUCATIONAL MUSIC
COMPOSITIONS THAT ARE CONSISTED IN THE MUSIC EDUCATION
BOOKS USED IN 6, 7 AND 8. GRADE AT PRIMARY SCHOOLS BETWEEN
MACEDONIA AND TURKEY**

GULER NEBI

M. A. THESIS

THE SECTION OF MUSIC EDUCATION

SUPERVISOR: As. Prof. PhD. Sadık YÖNDEM

September 2005, xii + 54 pages

This research comments on the comparing analysis of educational music content of the primary-school educational music books regarding to 6, 7 and 8. grade, used in the 2003/2004 school-year, between Macedonia and Turkey. It represents the resemblances and the differences between the textual educational music material which is used in the educational music books, in both countries. The documentary findings, as a result of the research on the comparing analysis of educational music content are very important, by taking into consideration the new perspectives given, to solve the general music education problems, by using the method of giving modern educational sense and musical-education oriented suggestions.

In the research, source search and examine techniques are used as material gathering methods. The material, that has been gathered appropriate to the method of the research, it has been interpreted, evaluating it by taking into consideration statistics and describe methods and transforming it into numerical and written values.

As a result of the research, it has been shown that, from various aspects, there are resemblances and differences between the content of the educational music

books between Macedonia and Turkey. Differences; number of the compositions, tonal and modal composition's number balance, the number of the polyphonic compositions and instrumental accompaniment, the usage density of the dynamic marks and the speed terms, the number of the anonymus compositions. The resemblances between the books are these aspects: musical kinds, composition's sound abundance, types of the interval and interval's usage density in the compositions, note values, types of measure and musical forms of the compositions.

Key words : Macedonia, Turkey, Educational Music Books, Educational Music, School Songs

Aileme

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde ve sonuçlandırılması aşamalarındaki yönlendirmeleri ve yardımlarından dolayı araştırma boyunca anlayış ve rehberliği için tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Sadık YÖNDEM'e en derin teşekkürlerimi sunarım. İngilizce çevirilerde bana yardımcı olan kardeşim Sayın Enis NEBİ'ye, bana müziği küçük yaşlarda sevdiren ilkokul müzik öğretmenim ve meslektaşım Sayın Cengiz İBRAHİM'e, maddi ve manevi yardımlarından dolayı Sosyolog Dr. Zerrin ABBAS ve gazeteci-yazar İlhami EMİN'e, ilgili kaynak sağlamada yardımlarını esirgemeyen Prof. Ankisa VİTANOVA'ya, Pedagog Mr. Osman EMİN'e, Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi Müzik Sanatları Fakültesi kütüphane sorumlusu Goryan ŞUPLEVSKİ'ye, Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi Kütüphanesi'nde çalışan Mr. Eleni NOVAKOVSKA, Slavisa ŞUTEVSKA ve Vladimir ANGELOV'a, müzik öğretmeni ve meslektaşım Sayın Ramadan DEMİR'e, bana yüksek lisans bursunu tanıyarak Türkiye Cumhuriyeti'nde yüksek lisans yapmama fırsat veren ve hak tanıyan Makedonya Cumhuriyeti Üsküp Büyükelçiliği'ne ve yüksek lisans eğitimim süresince bana hep hoşgörülü, adaletli davranan ve unutulmaz bir zaman dilimi yaşatan bölüm hocalarıma ve tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına sonsuz teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Bunun yanında, ilkokullarda kullanılan müzik ders kitaplarını incelememe izin veren Kadir KARKIN, Olcayto AYARMAN, Bülent AKSAN, Ankisa VİTANOVA, Zvonimir ATANASOV, Slavyanka DİMOVA, Vera ANGELOVSKA, Vesna MALYANOVSKA, Tode RADEVSKİ, Stoyan STOYKOV ve Vanço-Jan KOLEV'e en derin teşekkürlerimi sunarım.

Aynı zamanda bana sonsuz destek veren dayım Kamuran AHMET ve ailesine, büyük bir onur ve gururla varlıklarını içimde ve yanımda hissettiğim babam Fadıl NEBİ, annem Nalân NEBİ ve kardeşim Enis NEBİ'ye en içten, en yüksek saygılarımı sunar ve sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	ix
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	6
1.2. Alt Problemler.....	7
1.3. Amaç.....	8
1.4. Önem.....	8
1.5. Sayıtlılar.....	9
1.6. Sınırlılıklar.....	9
1.7. Tanımlar.....	9

BÖLÜM II

YÖNTEM.....	11
2.1. Evren.....	11
2.2. Örneklem.....	11
2.3. Veri Toplama Yöntemleri.....	13
2.4. Veri Çözümleme Yöntemleri.....	13

BÖLÜM III

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	14
3.1. Okul Müziği.....	14
3.1.1. Okul müziğinin yaşam alanı.....	15
3.1.2. Okul müziğinin işlevi.....	16
3.1.3. Okul şarkıları.....	17
3.2. Müzik Eserinin Yapı Maddeleri.....	18
3.2.1. Müzikte ifade elemanlarının geliştirilmesi.....	18
3.2.2. Ses sürelerinin yazılması.....	19

3.2.3. Ritim duygusunu geliştirmek.....	20
3.2.4. İntervaller.....	21
3.2.5. Dinamikler.....	22
3.3. Makam.....	22
3.4. Kanon.....	23
3.5. İlgili Araştırmalar.....	24

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR.....	26
---------------------------	----

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	46
KAYNAKÇA.....	49

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1 – Örnekleme Oluşturan Kitapların Ülkeler Ve Yazarlara Göre Dağılımı	12
Çizelge 2 – Eserlerin Türleri Ve Kullanım Sıklıklarının Sınıflara Ve Ülkelere Göre Dağılımı	26
Çizelge 3 – Tonal Ve Modal Yapıdaki Eserlerin Sınıflara Ve Ülkelere Göre Dağılımı	28
Çizelge 4 – Anonim Eser Kullanılma Sıklığının Sınıf Düzeyi Ve Ülkelere Göre Dağılımı	30
Çizelge 5 - Eserlerin Form Özelliklerinin Kullanılma Sıklığının Sınıf Düzeyi Ve Ülkelere Göre Dağılımı	32
Çizelge 6 – Çok Seslilik Ve Çalgı Eşliği Kullanım Durumu Sınıflara Ve Ülkelere Göre Dağılımı	34
Çizelge 7 – Nüans İşaretlerinin Ve Hız Terimlerinin Kullanılma Durumu	36
Çizelge 8 – Kitaplardaki Eserlerde Kullanılan Ölçü Birimlerinin Sınıflara Ve Ülkelere Göre Dağılımı	38
Çizelge 9 - Nota Değerlerinin Sınıf Düzeyi Ve Ülkelere Göre Dağılımı	40
Çizelge 10 - Eserlerin Ses Genişliğinin Sınıflara Ve Ülkelere Göre Dağılımı	42
Çizelge 11 – Eserlerde Ses Aralıklarının Kullanım Sıklığının Sınıflara Ve Ülkelere Göre Dağılımı	44

BÖLÜM I

GİRİŞ

Toplumlar, kültürel varlığının devamını sağlamak amacıyla, kendi kültürünü yeni nesillere aktarabilmek için arayışlara yönelmiştir. Sahip olduğu kültürü yeni nesillere aktarmak amacıyla bireylerin evrensel ve bireysel özelliklerini inceleyerek bireyleri kültürlemede ne tür yöntemlerin uygulanması gerektiği konusunda çeşitli fikirler geliştirmişlerdir. Kültürlemenin gereğini önemsemekle birlikte, toplumlar kültürlemeyi planlı ve amaçlı olarak gerçekleştirmek istemişlerdir. Böylece, toplumlarda kültürleme işleminin bilinçli bir şekilde yapılması sonucu eğitim ortaya çıkmıştır. Demirel (2003:24)'e göre, “eğitim, kültürlemenin planlı ve amaçlı olarak yapılan kısmıdır”.

Toplumlar, yaşadıkları çağlarda ulaşabildikleri gelişmişlik düzeylerine göre ihtiyaçları ve imkanları doğrultusunda kendilerine has eğitim anlayışları oluşturmuşlardır. Eğitim anlayışı toplumdan topluma değişiklik göstermekle birlikte çağdan çağa da değişiklik göstermektedir. Tezcan (1997:24)'a göre, “Ortaçağda eğitim dinsel, rönesansta özgür, onyedinci yüzyılda edebi, bugün ise bilimseldir”. Eğitim anlayışlarının belirli çağlarda değişiklik göstermesi ile eğitime yönelik tanımlamaların da buna paralel olarak değiştiği görülmektedir. “Eğitim insanlık tarihi kadar eski bir inceleme alanıdır” (Fidan, 1994:26). Eğitim tarihine bakıldığında, eğitime yönelik çalışmalarda belirli çağlarda durgunluk gösterilmiş, belirli çağlarda ise büyük hızla ilerlemeler kaydedilmiştir. Eğitime yönelik tanımlamalar bir şekilde o çağda gerçekleştirilen çalışmaların ve uygulanan eğitim anlayışının bir özetidir. Böylece eğitim tarihi boyunca belirli ve çeşitli nedenlerin etki etmesi sonucu değişik tanımlamaların olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, eğitim tarihinde yapılan tanımlamalar ile ilgili bazı örnekler verilebilir.

“Eğitim, bedene ve ruha yetenekli olduğu yetkinliği (mükemmeliyeti) vermektir”, (Eflatun). ”Eğitim, çocuğu insan haline getirmek sanatıdır”, (Cicero). “Eğitim, doğaya göre insan yetiştirmektir”, (J. J. Rousseau). “Eğitim, yetileri, hep birden ve uyumlu olarak geliştirmektir”, (Stein). “Eğitim, kişiyi, önce kendisi, sonra başkası için mutluluk aracı yapmaktır”, (James Mill). “Eğitim, yetişkin kuşakların, toplumsal yaşama elverişli olmayanlar üzerinde yaptığı etkidir”, (E. Durkheim).” (Binbaşıoğlu, 1981:27).

Günümüzde, eğitim tanımlamaları eğitim sürecinden geçen bireylerin davranışlarında oluşan değişikliğe yöneliktir. Ertürk (1994:12), eğitimi, “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” şeklinde tanımlamıştır. Burada bireyin, eğitim sürecinde var olan değerlerin değiştirilmesi, düşünerek hareket etmesi ve karşılaştığı durumlarda öğrendiklerini uygulayabilmesi amaçlanmaktadır. Eğitim sürecinin bireylerde ne gibi bir değişikliğe hizmet ettiği en önemli etkidir. Tan (2002:277)’a göre, “Eğitim hizmeti; öğrencinin kendini geliştirmesi, kültürlenmesi, önyargısız bir düşünce sistemiyle karşılaştığı problemleri çözebilmesi, kişilik olarak kendini gerçekleştirme gibi olumlu hedefleri öğrencilere kazandırma çabasında olmalıdır”.

Çağdaş eğitim anlayışı eğitim sürecinden geçen bireylerin çok yönlü olarak eğitilmesini, kültürlenmesini, gelişmesini ve bilinçlenmesini amaçlamaktadır. Küçüköncü ’ye göre “Çağdaş eğitim anlayışı bireylerin, toplumun kültürel yapısı, ihtiyaçları, sosyal yapısı ve dünyanın içinde bulunduğu çağın geçmişten günümüze birikimi, bilim – teknik – sanat düzeylerine göre bilişsel, devinışsel, duyuşsal yönden bütün olarak eğitilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır” (2002:253).

“Eğitim; bilim, teknik ve sanatın her üçünü de kapsayan bir içerikle düzenlenerek, bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede en etkili süreç niteliğini kazanır. Böyle bir eğitim, bireyi biyopsişik, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla, bedensel, bilişsel, duyuşsal ve devinışsel davranış yapılarıyla dengeli bir bütün olarak, en uygun ve en ileri düzeyde yetiştirmeyi amaçlar. Sanat eğitimi bu amaca dönük eğitim sürecinin üç ana boyutundan, üç ana bileşeninden biridir. Müzik eğitimi ise, çeşitli kollara ayrılan sanat eğitiminin başlıca dallarından birini oluşturur.” (Uçan, 1997:28).

Sanat eğitiminin dallarından biri olan müzik eğitiminin birey üzerindeki rolü çok önemlidir. Müzik eğitimi ile genç bireylerin yaşadıkları çevrede etkin ve neşeli katılım sağlamalarına yönelik yetkinlik kazandırılmaktadır. Bu bağlamda müzik eğitimi kurumlara bağlı olarak çeşitli şekillerde gerçekleştirilmektedir. Pojgay (1950:4)’a göre, “Müzik eğitimi özellikle iki türde uygulanmaktadır. Bunlardan biri sanatçı müzisyen yetiştiren müzik okulları, diğeri ise müzik eğitimi ve müziksel yeteneği geniş halk kitlelerine yayma görevi olan ilköğretim okulları ve çeşitli popüler müzik kurumlarıdır”.

İlköğretim okullarında diğeri tüm derslerde olduğu gibi müzik dersinde bireylere müzik sanatı ile ilgili temel bilgiler ve beceriler öğretilir. Müzik eğitimi ile bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarını, beklentilerini karşılamak amacıyla yaşantılar oluşturulur. Müzik dersinin hedeflerine ulaşmada bireylerin gelişimine yönelik konu ve etkinlikler önem taşımaktadır.

“Müzik dersinde konular ve etkinlikler, müzik okur-yazarlığının geliştirilmesinin devamının sağlanmasına, bilgilerin çoğaltılması ile farklı müziksel ifade türlerine yönelik yeteneklerin geliştirilmesine, kademeli bir şekilde halk müziği yaratıcılığına, klasik müziğe, çağdaş müziğe, eğlence müziğine, kilise ile ruhsal dini (ilahi) müziğe ait eserlerle tanışmasını, müzik eserleri ile kendi kendine tanışmasına yönelik ilginin teşvik edilmesini ve müzik sanatının insanın hayatındaki ve çalışmasındaki önemine yönelik sevgi ve bilincin geliştirilmesini sağlamaktadır” (Makedonya Pedagoji Kurumu Müzik Ders Planı ve Programı, 1998).

Müzik dersinde bireylerin müzik bilgilerini, becerilerini ve yeteneklerini geliştirmeleri amacıyla etkinlikler düzenlenmektedir. Müzik bilgisi ve müzik derslerindeki yaşantılarla birlikte öğrencilere müzik zevkinin de kazandırılması önemlidir. Yönetken’e göre, “Müzik zevki, bilindiği gibi, okulun müzik eğitiminde öğrenciye verilmesi gereken en önemli eğitsel amaçtır” (Say, 1996:40).

Müzik dersinde temel eğitsel kaynak olarak müzik ders kitabı kullanılmaktadır. Çağdaş eğitim anlayışı, yayımlanan müzik ders kitaplarının çeşitli açılardan değerlendirilerek yayımlanmasını gerektirmektedir. Müzik dersindeki sorunların önemi ve karmaşıklığı karşısında müzik ders kitabı kendi didaktik donanımının, ilgili sorulara cevap vermesi açısından önemlidir.

“Bilgilerin temel kaynağı olarak çağdaş kitap, çağdaş pedagojinin vurguladığı, bireylerin ezberleyerek öğrendiği bilgileri etkin öğrenme yoluyla uygulayarak sorunları çözmeye yönelik becerinin elde edilebilmesine, var olan bilgilerin çokluğu içinde yön bulabilmesine, bağımsız bir şekilde kendi kendine düşünebilmesine gibi sorulara yanıt vermesi gerekir. Aynı zamanda kitap, bilgilerin temel kaynağı olan temel işlevini korumakla birlikte bilgilerin çalışılmasına ve öğrenilmesine yönelik öğrencinin kendi kendine çalışabilmesinde yardımcı araç olarak da işlevde bulunmalıdır” (Gmirya, 1998:68).

Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6. 7, ve 8. sınıflarda müzik dersinde genel olarak çeşitli konular okutulmaktadır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- a) şarkı söylemek (vokal enterpretasyon/vokal yorum),
- b) müzik dinlemek,
- c) çalgı çalmak,
- ç) programlı ve mutlak (konuya bağlı kalmayan) müzik,
- d) müzik dönemleri (epoha),
- e)müziksel işitme ve yazma eğitimi,
- f) çocuklarda müziksel yorumculuk ve yaratıcılık,
- g)halk müziği yaratıcılığı,
- ğ) müzik türleri,
- h) müzik biçimleri,
- ı) çalgısal (enstrumetal) müzik,
- i) vokal (insan sesine dayalı) müzik,
- j)müzik sahne yapıtlarıdır. Bunlar, müzik dersinde öğretilen konu

başlıklarından bazı örneklerdir. Tüm bunlar arasından şarkı söylemek, çalgı çalmak ve müzik dinlemek olarak adlandırılan ders etkinlikleri en çok ilgi çekici olanlardır. Öğretmenin derste kendi alan bilgisi ve becerisini ileri seviyede

kullanabilmesi öğrencilerin derse karşı olan ilgilerinin artmasına yol açacak bir etken olarak görülebilir.

İlköğretim okullarında müzik dersinde bireylere temel teorik bilgiler yanı sıra sözlü ve sözsüz eserler olmak üzere eğitsel özelliği olan didaktik eserler öğretilmektedir. Eğitim müziği eserleri, okullarda müzik ders kitaplarında kullanılan ve eğitim amacıyla öğrencilere müzik dersinde öğretilen eğitsel özellikleri olan eserlerdir. Müzik ders kitaplarında bulunan eğitim müziği eserleri iki türe ayrılmaktadır: Birinci tür sözü ve müziği ile olanlar, ikinci tür ise sadece müziği ile olan eğitim müziği eserleridir. Bu eserler gerek sözlü, sözsüz eserler ve gerekse konu çeşitliliği ve ileri teknik seviye açısından çeşitlilik -benzerlik ve farklılık göstermektedir. Eğitim müziğinin ilköğretimde müzik dersi kapsamında önemi çok büyüktür. Yönetken'e göre, "Okulda müzik derslerinde beğeniyi yükseltmenin en önemli aracı şarkıdır" (Say,1996:45).

İlköğretim okullarında kullanılan müzik ders kitaplarına seçilen eğitim müziği eserlerinin eğitsel, konusal, yapısal, sitil, biçim ve tür açılarından değerlendirilerek seçilmesi gerekmektedir. Çocuklara öğretilecek olan eğitim müziği eserlerinde aranacak olan nitelikler şunlardır: eserlerin çocuğun gelişim seviyesine uygun olması, ses genişliklerinin dar olması, konuların çeşitlilik göstermesi. Müzik dersinin okullarda uygulanmaya başlanması ile eğitim müziği eserleri bireylerin yaş durumuna, gelişim özelliklerine, konu çeşitliliğine, eğitsel ve kullanım amacına göre düzenlenerek belirli plan ve programa dayalı olarak öğretilmeye başlanmıştır. Yönetken'e göre, "Okul şarkısı, ister özgün, ister uyarlama, ister halk ezgisi olsun, çocuk beğeni ve psikolojisine, onların düzeyine uygun olmak zorundadır" (Say, 1996:45).

Eğitim müziği eserlerinin kapsadığı yapı maddeleri eserlerin bütünlüğü açısından önemlidir. Çelar (1972:15)'a göre, "bir müzik eserini içerik, tını özelliği/renk, tempo, metrik yapı, ritim, ton ailesi, melodi, homofonik ve polifonik yapı, biçim, gürlük ve stil olarak adlandırılan yapı maddeleri oluşturmaktadır. Sunulan sıralama uygun görülen bir sistematizasyondur, değer büyüklüğü açısından

hiyerarşik bir sıralama değildir. Tüm yapı maddeleri müzik yaratısında bütünlüğün elde edilmesine yönelik olarak aynı değerdedir”.

Günümüzde yayımlanan müzik ders kitapları ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre içerik yönünden değişiklik göstermektedirler. Ülkeler arasında değişiklik gösteren bu kitapların karşılaştırması yapıp öncelikli özellikleri belirlenerek bilgi paylaşımı gerçekleştirilir. Bu tür çalışmalar eğitim alanında karşılaştırmalı eğitim alanına dahil edilmektedir. Demirel (2002:2)’e göre, “Karşılaştırmalı eğitim, daha çok bir ülkede beliren eğitim sorunlarına çözüm getirmede karşılaştırmalı eğitim çalışmalarına yer verilmekte ve değişik ülkelerde benzer sorunların nasıl çözüldüğüne bakılmaktadır”. Bu tür çalışmaların gerçekleştirilmesi eğitim sorunlarına çözüm yollarının bulunmasına yöneliktir. “Karşılaştırmalı eğitim toplumlarda var olan eğitim problemlerini ve bu problemlerin meydana gelmesindeki nedenleri saptamak ve yorumlayabilmektedir” (Emin, 2005:2).

Karşılaştırmalı çalışma, Makedonya ve Türkiye’de yayımlanan müzik ders kitapları üzerinde gerçekleşmiştir. Her iki ülkedeki ilköğretim okullarında müzik dersinde kullanılan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinin incelenerek karşılaştırılmasının yapılması sonucu benzerlikler ve farklılıklar betimlenmiştir.

1.1. Problem

Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinde benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

1.2. Alt Problemler

1. Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinin türleri ve kullanım sıklığı sınıflara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki tonal ve modal yapıdaki eğitim müziği eserlerine ne ölçüde yer verilmiştir?
3. Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki anonim eserlerin sayısı sınıf düzeyi ve ülkeler arasında farklılık göstermekte midir?
4. Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eserler hangi formlardan oluşmakta, sınıf düzeyi ve ülkelere göre ne sıklıkta kullanılmaktadır?
5. Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinde çok seslilik ve çalgı eşliğine ne sıklıkta rastlanılmaktadır?
6. Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinde nüans işaretleri ve hız terimleri ne sıklıkta kullanılmaktadır?
7. Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinde en çok kullanılan ölçü birimleri hangileridir?

8. Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinde nota değerleri ne sıklıkta kullanılmıştır?
9. Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinin ses genişliği sınıflara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
10. Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinde hangi ses aralıkları ne sıklıkta kullanılmıştır?

1.3. Amaç

Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinin karşılaştırmalı incelemesinin yapılması ve her iki ülkede müzik eğitiminde kullanılan eğitim müziği eserleri arasında benzerlik ve farklılıkların betimlenerek ülkelerin müzik eğitiminde kullandıkları eserlere yönelik öneriler getirmektir.

1.4. Önem

Araştırmada; Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinin karşılaştırmalı incelenmesinin yapılması sonucu, elde edilen bulgular üzerinde durularak, çağdaş eğitim anlayışına ve müzik eğitime yönelik öneriler aracılığı ile genel müzik eğitiminin sorunlarına yeni bakış açıları getirmesi bakımından önem taşımaktadır.

1.5. Sayıtlar

Bu araştırmada;

1. Araştırma için seçilen örneklemenin evreni temsil edeceği düşünülmektedir.
2. Araştırmada kullanılan veri toplama yönteminin gerekli bulguları elde etmeye yönelik olduğu düşünülmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Makedonya ve Türkiye ilkokullarında 2003/2004 ğretim yılında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulmakta olan müzik ders kitapları ile,
2. İncelenen kitaplardaki sözlü ğitim müziği eserleri ile sınırlıdır.
3. Kitaplarda rnek olarak verilen bestecilere ait sözsüz tanıtım müzikleri, başlıksız ve yarım şekilde verilmiş –bitirilmemiş- sözlü ğitim müziği eserleri ve her iki ülkenin milli marşları ğrenci seviyelerinin üstünde olduğu için araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.
4. Çalgı eşliği şifrelenmiş eşlikler araştırma dışında tutulmuştur.

1.7. Tanımlar

Bu araştırmada sıkça kullanılacak olan kavramların tanımları şöyledir:

Karşılaştırmaalı ğitim: Karşılaştırmaalı ğitim, daha çok bir ülkede beliren ğitim sorunlarına çözüm getirmede karşılaştırmaalı ğitim çalışmalarına yer

verilmekte ve değişik ülkelerde benzer sorunların nasıl çözüldüğüne bakılmaktadır” (Demirel, 2002:2).

Müzik Türleri: Amaçları ve üretim özellikleri bakımından ortak yönlere sahip olan, toplumsal ve bireysel bakımdan ayrı bir işlemleri ve yeri bulunan müzik cinslerine verilen ad (Say, 2002:368).

İnterval: İki ses arasındaki aralığa, uzaklığa denir (Prebenda,1975:17).

Tempo: Bir eseri icra ederken uyguladığımız hız (Tayçeviç, 1952:65).

Ses Genişliği: İnsan sesinden ya da bir çalgıdan elde edilen en kalın ile en ince sesler arasındaki ses alanı (Say, 2002:476).

Makam: Bir durak ile güçlü sesi çevresinde oluşan seslerin seyri, akışı. Makamlarda kullanılan sesler ve ses dizileri, eşit olmayan aralıklardan oluşur ve bu en küçük aralığa “koma” adı verilir (Say, 2002:331).

Nüans işaretleri: Bir eseri veya onun bir bölümünü icra ederken uygulanması gereken ses gürlüğüdür. Dynamis, yunanca – güçlölük, kuvvetlilik (Prek ve Zavrşki, 1984:83).

Tonalite: Tonik ses merkezine yönelen seslerin ve akorların arasındaki ilişkiler sistemidir (Lazarov, 1996:117).

Modalite: Modların kullanıldığı müzik sistemi (Say, 2002:351).

Anonim: Belirli bir kişi tarafından değil, halkın ortak yaratısı olarak doğan sanat eseri için kullanılan niteleme (Say 2002:36).

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren, örneklem, veri toplama ve veri çözümleme yöntemlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmada tarama modeli kullanılacaktır. Araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek için aşağıdaki yöntemler uygulanmıştır.

1. Kaynak Taraması.
2. İnceleme.

Bu araştırma betimsel bir araştırma olup veriler kaynak taraması ve inceleme yoluyla elde edilmiştir. Çalışma ülkeler arasında yatay bir karşılaştırma yoluyla yapılmıştır.

2.1. Evren

Araştırma evrenini Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 2003/2004 öğretim yılında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitapları oluşturmaktadır.

2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemine Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 2003/2004 öğretim yılında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarından, her ülkeden her sınıf düzeyinde random yoluyla seçilmiş 12 kitap oluşturmaktadır.

Bu tezde toplam oniki adet müzik ders kitabı incelenmiştir. Kitapların altısı Makedonya Cumhuriyeti'nde, altısı ise Türkiye Cumhuriyeti'nde yayımlanmıştır. Her iki ülke için ikişer yazar grubu olmak üzere toplam 4 grup seçilerek oluşturulmuştur.

2.2.1 Örneklem Olarak Verilen Ders Kitapları

Çizelge 1. Örneklemi Oluşturan Kitapların Ülkeler Ve Yazarlara Göre Dağılımı

	Makedonya Cumhuriyeti	Türkiye Cumhuriyeti
Müzik ders kitabı 6. sınıf 1. yazar grubu.	Ankisa Vitanova, Zvonimir Atanasov ve Slavyanka Dimova “Музичко Образованье За VI. Oddelenie”. Prosvetno Delo A. D., Skopje, 2002.	Kadir Karkın “İlköğretim Müzik Ders Kitabı 6”. Elit Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şirketi, İstanbul, 2002.
Müzik ders kitabı 7. sınıf 1. yazar grubu.	Ankisa Vitanova, Zvonimir Atanasov ve Vera Angelovska. “Музичко Образованье За VII. Oddelenie”. Evro Kult 2000, Skopje, 2002.	Kadir Karkın “İlköğretim Müzik Ders Kitabı 7”. Elit Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şirketi, İstanbul, 2002.
Müzik ders kitabı 8. sınıf 1. yazar grubu.	Ankisa Vitanova, Zvonimir Atanasov ve Vesna Malyanovska. “Музичко Образованье За VIII. Oddelenie”. Evro Kult 2000, Skopje, 2003.	Kadir Karkın “İlköğretim Müzik Ders Kitabı 8”. Elit Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şirketi, Ankara, 2001.
Müzik ders kitabı 6. sınıf 2. yazar grubu.	Tode Radevski, Stoyan Stoykov ve Vanço - Jan Kolev. “Музичко Образованье Учебник За VI. Oddelenie”. İrmel, Skopje, 2002.	Olçayto Ayarman ve Bülent Aksan. “İlköğretim Müzik Ders Kitabı 6”. Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticareti A. Ş., Ankara, 2002.
Müzik ders kitabı 7. sınıf 2. yazar grubu.	Tode Radevski. “Музичко Образованье VII”. İrmel, Skopje, 2002.	Olçayto Ayarman ve Bülent Aksan “İlköğretim Müzik Ders Kitabı 7”. Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticareti A. Ş., Ankara, 2002.
Müzik ders kitabı 8. sınıf 2. yazar grubu.	Tode Radevski ve Nela Radevska. “Музичко Образованье За VIII. Oddelenie”. İrmel, Skopje, 2003.	Olçayto Ayarman ve Bülent Aksan. “İlköğretim Müzik Ders Kitabı 8”. Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticareti A. Ş., Ankara, 2002.

2.3. Veri Toplama Yöntemleri

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak kaynak tarama ve inceleme teknikleri kullanılmıştır.

Ders kitapları ile ilgili araştırmalarda kabul edilmiş belirli bir metodoloji yoktur. Bu nedenle, araştırma boyunca Makedonya ve Türkiye müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserleri çeşitli açılardan karşılaştırılırken, zaman zaman başka araştırmalarda kullanılan yöntemlerden yararlanıldığı gibi, bazı durumlarda amaca hizmet edecek metodoloji araştırmacı ve danışmanı tarafından yaratılmıştır. Makedonya ve Türkiye ders kitaplarındaki tabloların oransal karşılaştırılması için nicelik temelli bir metodoloji oluşturulmuştur.

2.4. Veri Çözümleme Yöntemleri

Kaynak tarama ve inceleme gibi veri toplama yöntemleri ile elde edilen veriler betimsel ve istatistik çözümleme yöntemleri ile değerlendirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde %' lere bakılarak yorumlar yapılmıştır.

BÖLÜM III

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde içeriği ile araştırmaya yakınlık gösterebilecek olan çeşitli çalışmalar, bunlardan yapılmış olan alıntılar yoluyla tanıtılmaktadır.

3.1. Okul Müziği

İlköğretim müzik okullarında gerçekleştirilen müzik dersinde temel teorik bilgiler yanı sıra eğitsel özelliği olan uygulamalı eğitim müziği eserleri öğretilmektedir. Eğitim müziği eserleri, eğitsel nitelikler taşıyan eserlerdir. Bu eserler gerek sözlü, sözsüz eserler ve gerekse konu çeşitliliği ve ileri teknik seviye açısından çeşitlilik, benzerlik ve farklılıklar göstermektedir. Eğitim müziği bir ülkenin kültürü açısından en önemli unsurlardan biridir.

Müzik dersinin okullarda uygulanmaya başlanması ile eğitim müziği eserleri bireylerin yaş durumuna, gelişim özelliklerine, konu çeşitliliğine, eğitsel ve kullanım amacına göre düzenlenerek belirli plan ve programa dayalı olarak öğretilmeye başlanmıştır. Müzik ders kitaplarında bulunan eğitim müziği eserleri iki türe ayrılmaktadır. Birinci tür sözlü eğitim müziği eserleri, ikinci tür ise sözsüz eğitim müziği eserleridir. Eğitim müziği eserlerinin okullarda kullanımı ile ilgili gerçekleştirilen birçok çalışma vardır.

Muammer Sun (1969)'a göre, “sözlü müzik eserleri çocukların psikolojileri ve yaşantıları gereği kendilerinin yarattıkları ve çocuklar için müzik eğitimcilerinin meydana getirdiği eserlerdir. Okul müzik eğitiminde kullanılan sözlü müzik parçaları beş grupta görünmektedir.

- a) Tekerlemeler ve Saymacalar
- b) Ninniler ve Türküler

- c) Aktarma Şarkılar
- ç) Öykünme Şarkılar
- d) Türk Okul Şarkıları” (Sun’dan aktaran Özgül, 1998:33-35).

Okullarda öğrenciler, sözlü müzik eserleri yanı sıra sözsüz müzik eserleri de öğrenmektedir. Bu eserler, uygulama bakımından öğrencilerin sınıf düzeyine göre değişerek çeşitli çalgılar ile çalınmaktadır. Özgül (1998:35)’e göre, “Sözsüz müzik eserlerine çalgı müziği de denebilir. Çocukların kullandığı veya kullanabileceği çalgılar için yazılmış olan müzik eserleri vardır. Bunlara sözsüz müzik eserleri denir. İlköğretim okullarının birinci ve ikinci devrelerinde çocukların tartım duygusunu geliştirme, müziği sevdirmeye amacını taşıyan, vurularak çalınan; metalofon, tahta çubuk, çelik üçgen, davul, üflenerek çalınan; blokflüt ve melodika, sürtülerek çalınan; tahta bloklar, kullanarak öğrendiğimiz okul şarkılarını yorumlayabiliriz ve çalabiliriz”.

3.1.1. Okul müziğinin yaşam alanı

Koray (1951), Müzik Görüşleri dergisinde yayımladığı bir çalışmada eğitim müziği eserleri konusunu “Okul Müziği” adı altında sunmuştur. Bu çalışmada okul müziğini yaş gurubu olarak ikiye ayırmakta, bu yaş guruplarına ait öğrencilerin ses genişliklerine değinmekte ve sınırlamaları açıklayarak bir kategorizasyon yapmaktadır. “Bu temiz ve masum müziğin yaşam alanını önce ikiye ayırmak gerekir: 1. Çocukluk Çağı. 2. Gençlik Çağı. Çocukluk çağının okul yaşları 7-13’tür. Bu çağın 9 yaşına kadar olan çocuklarda ses alanı genellikle dardır. 9 – 13 yaşlarındaki çocukların ses alanı daha geniş ve berraktır. Bir oktav çerçevesinde kalan şarkıları her zaman kolaylıkla söyleyebildikleri gibi, içlerinde bir buçuk oktavlık ses alanına sahip olanların sayısı da az değildir”(Say,1996:21).

Çocukluk çağında olduğu gibi gençlik çağının da bazı özellikleri vardır. Koray (1951)’a göre, “Bu çağın ilk aşaması, 14 yaşında beliren “mütasyon” dönemiyle başlar. İlk gençlik diye adlandırdığımız bu dönemde, özellikle erkek çocuklar seslerini yitirecekler ve bir süre olgun insan sesinden uzak kalacakları ve

bas sesini de gereği gibi beceremeyecekleri için, artık şarkı söyleyemez duruma gelecekler. İkinci aşaması ise lise sınıflarında gelişir. Bu aşamada kızlar taze soprano, mezzosoprano ve alto sesleriyle; erkekler de taze tenor, bariton ve bas sesleriyle vokal müziğin en verimli, sıcak, zengin ve istikrarlı alanını meydana getirirler” (Say, 1996:21).

Özgül (1998:46), kitabında çocukların ses sınırları konusunda şu saptamaları yapmıştır. “Çocuklar ancak ses sınırları arasındaki şarkıları söyleyebilirler. Ses sınırlarının dışındaki şarkıları söylemeler veya söylüyormuş gibi görünseler de, bu tür söylemelerin çocukların ses sağlığına önemli ölçüde zararı vardır. Çocuklara ses sınırlarının dışındaki şarkıları kesinlikle söyletmeye çalışmamalıyız. Çocukların ses sınırları aşağıda sınıflara göre çıkarılmıştır. Sınıflarda şarkı öğretirken, bu ses sınırları içerisinde kalmaya özen gösterilmelidir”.

3.1.2. Okul müziğinin işlevi

İlköğretim okullarında Okul müziğinin yaşam alanı yanı sıra okul müziğinin işlevi de önem taşımaktadır. Yönetken (1949)’e göre, “Okul müziği eğitimi gençliğin formasyonu bakımından bir bütün oluşturduğu için, eğitimin öncelikle sağlam biçimde başlamış olmasını gerektirmektedir. Bu eğitimle yetişen nesillerdir ki, radyoda batı müziği yayını başladığı zaman düğmeleri öteki doğu istasyonlarına çevirmeyecekler, konserlerimiz, operalarımız onların boy göstermesiyle onurlanacak, batı müziğine bağlanmış Türk bestecilerin eserleri onlar tarafından anlaşılacak, sevilme düzeyine erişecek, batı müziği icracılarımız takdir edilecek, amatör korolar ve orkestralarımız onlarla beslenecek, böylece Türk insanı müzik beğenisi bakımından da batı uygarlığının insanı olacak, aydınlar arasındaki

beğeni ikiliği ortadan kalkacak, nesillerimiz batı sanatını da anlamak, o sanatın anlayıcısı, yaşatıcısı ve ilerleticisi olmak mutluluğuna erişecektir” (Say, 1996:24).

3.1.3. Okul şarkıları

İlköğretim okullarında müzik dersinde kullanılmak amacıyla yayımlanan müzik ders kitaplarında bulunan eğitim müziği eserlerinin öğrencilere uygun olması eğitsel açıdan önemlidir. Eğitim müziği eserlerinin seçiminde repertuvarın önemi çok büyüktür. Eğitim müziği eserlerinin eğitsel, konusal, yapısal, sitil, biçim ve tür açılarından değerlendirilerek seçilmesi gerekmektedir. Yönetken’e göre, “Okul şarkısı, ister özgün, ister uyarlama, ister halk ezgisi olsun, çocuk beğeni ve psikolojisine, onların düzeyine uygun olmak zorundadır” (Say, 1996:45).

Eğitim müziğinin ilköğretimde müzik dersi kapsamında önemi çok büyüktür. Yönetken (1951)’e göre, “Okulda müzik derslerinde beğeni yükseltmenin en önemli aracı şarkıdır. Okul şarkılarını üç temel kategoride toplamak mümkündür: 1. Yerli besteciler tarafından bestelenen özgün şarkılar, 2. Halk müziğinden seçilmiş okula uygun türküler ve 3. Yabancı ülke ve bestecilerden yapılan uyarlamalar. Okul şarkısı, ister özgün, ister uyarlama, ister halk ezgisi olsun, çocuk beğeni ve psikolojisine, onların düzeyine uygun olmak zorundadır. Müzik eğitiminde gelişkin bir ülke olan Almanya’daki okul müzik kitaplarında yabancı ülke ve yabancı bestecilerden çok sayıda örnek vardır. Şunu da belirtelim ki, Avrupa ve Amerika’da okul müziğinde kullanılan bu üç kategoriye ilişkin şarkılar, değişik konuları, mesela ilkokullar için ifade dersine yaraşır bütün gerekli konuları ezgisel olarak vermektedir. Böylece müzik dersleriyle öteki dersler arasında bağ kurulabilmektedir. Ayrıca bu şarkılar, değişik formlarda, her tonalite ve usulde yazılmışlardır. Kulak eğitiminde ayrı konuların açıklanması ve işlenmesinde bu şarkıların büyük yardımı dokunmaktadır” (Say, 1996:45).

3.2. Müzik Eserinin Yapı Maddeleri

Çocuklara öğretilecek olan eğitim müziği eserlerinde aranacak olan nitelikler şunlardır: eserlerin çocuğun gelişim seviyesine uygun olması, ses genişliklerinin dar olması, konuların çeşitlilik göstermesi. Eğitim müziği eserlerinin kapsadığı yapı maddeleri eserlerin bütünlüğü açısından önemlidir. Daha önce belirtildiği gibi bir müzik eseri içerik, tını/renk, tempo, metrik yapı, ritim, ton ailesi, melodi, homofonik ve polifonik yapı, biçim, gürlük ve stil olarak adlandırılan yapı maddelerinden oluşmaktadır (Çelar, 1972). Bu, yazarın kuramsal yaklaşımına göre yapı maddelerine değer biçen hiyerarşik bir sıralama olmayıp, kendince uygun gördüğü bir düzenlemedir.

3.2.1. Müzikte ifade elemanlarının geliştirilmesi

Eğitim müziği eserlerinin yapı maddeleri eserlerin ifade şeklini de etkilemektedir. Radevski (1989:90-91), yayımladığı kendi kitabında müzikte ifade elemanlarının geliştirilmesi konusunda açıklık getirmektedir. “Müzikte ifade elemanları:

a) Ritim

Ritim, sürelerle-zaman uzunluklarına ait çeşitli tonların hareketidir. Ritim yardımıyla kompozisyonun karakteri yansımaktadır. O, melodiye özellik katmaktadır.

b) Melodi

Melodi, müzik düşüncesinin ifade edildiği yüksekliklerine göre farklı hareket etmesidir. Melodi, intervallerin hareket yönüyle, vurgulanmış ölçü bölümleriyle ve tempo ile belirlenir.

Kompozisyonlarda melodik çizgiler daha büyük veya daha küçük tonal hacimde ve daha büyük veya daha küçük intervallerde olabilirler.

c) Dinamik

Tonların gürlüğü dinamik olarak tanımlanmaktadır.

ç) Tempo

Tempo, kompozisyonda bulunan tonların farklı hızda hareket etmesine denir”.

3.2.2. Ses sürelerinin yazılması

Eğitim müziği eserlerinin yapı maddelerini içeren melodiyi, ritmi ve armoniyi etkileyen nota değerlerinin eserlerin yapısında çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Eserlerde çeşitli nota değerlerinin kullanılması öğrencilerin melodiyi yorumlamalarına yönelik melodinin ezberlenmesinde ve ritmik becerilerinin geliştirilmesinde önemli rol oynar. Despiç (1997), kendi yayımladığı kitabında ses süreleri konusuna değinmektedir. Ona göre, müziğin zamansal doğasının bulunduğu ve bu zamansal doğanın, müziğin yazıya geçirilmesine yönelik her ses uzunluğunu belirten süre işaretlerinin belirlenmesini gerektirdiğini vurgulamaktadır. Yazar, zamanı ikiye ayırarak, “relativ” ve “apsolut” olarak gerçekleştirdiğini belirtir. Ses sürelerinin işaretlenmesi ve aralarındaki büyüklük ilişkisinin ifade edilmesine yönelik notalara değinerek, notaların çeşitli şekillerinin onlara ait ritim değerlerini sembolize ettiğini açıklar. Burada, nota değerlerini relativ zaman süresi olarak tanımlamakta ve nota bölünmelerinin gerçekleşme şekline vurgu yapmaktadır.

Despiç (1997), birlik, ikilik, dördlük, sekizlik, onaltılık, otuzikilik, altmışdördlük ve yüzyirmisekizlik nota değerlerini inceleyerek, bunlara ait ritmik değerlerin her birinin daha küçük eşit parçalara bölündüğünü belirtmekte ve bu ritmik değerlerin aralarındaki büyüklük ilişkisine değinmektedir. Burada birlik

notanın, iki tane ikilik, dört tane dörtlük, sekiz tane sekizlik, onaltı tane onaltılık, otuziki tane otuzikilik, altmış dört tane altmışdörtlük ve yüzyirmisekiz tane yüzyirmi sekizlik nota değerini içerdiğini ifade etmektedir.

3.2.3. Ritim duygusunu geliştirmek

Eğitim müziği eserlerinde ritim duygusunun geliştirilmesi icra edilmesi gereken eserlerin yorumlanabilmesinde destek sağlayıcı bir beceridir. Öğrencilerin müziksel gelişiminde ritim duygusunun kademe kademe geliştirilmesi eğitim müziği eserlerinin yorumlanmasında önemli rol oynar. Bukoviç (1985:34), kendi yayımladığı kitabında ritim duygusunun geliştirilmesi konusuna değinmektedir. “Ritmin doğası hakkında, geçmişteki felsefi ağırlıklı düşüncelerden farklı olarak birçok psikolojik deneysel araştırma, ritimin kendi temelinde motorik doğasının olduğunu kanıtlamıştır. Ritimi uygulamada gösterilen davranışlar çok çeşitli olabilir fakat aynı zamanda sadece çok duyarlı aygıtların algılayabileceği şekilde görülmemekle birlikte çok az hissedilir olabilirler. Mek – Dugal’dan (Mc. Dougaall) alınan bilgilere göre bu durum gerginlik ve hafiflik evrelerini çağrıştıran antagonis kasların ani stimülasyonu olabilir. Çoğu insan bu davranışların bilincinde bile değildir.

Ritmi yaşamak kendi manasında etkindir. Ritmi sadece dinlemek imkansızdır. Ritim duygumuzun eğitilmesinde ve geliştirilmesinde tüm bedenimiz katılmaktadır. Şurası kesindir ki, müziği “sadece dinlemek” – ritmine tepkide bulunmamak - olmaz, müzik ritimsiz olmaz ve tam manasında müzik dinlemek etkin bir süreçtir. Müziği algılamak demek duyuşsal-motorsal bir süreçtir. Ritim müziğin ifade araçlarından biridir, fakat melodi ve armoniden farklı olarak, ritim diğer sanatların da ifade aracıdır, aynı zamanda o alanlar dışında da ritimle karşılaşmaktayız”.

3.2.4. İntervaller

Her eserde olduğu gibi eğitim müziği eserleri de kendine has bir melodiye sahiptir. Melodiler farklı yükseklikte nota değerlerini içermektedir. Lazarov (1995:88-89), kendi yazdığı bir kitabında notaların aralarındaki yükseklik farkının oluşturduğu intervaller konusunu ele almaktadır. “Dizideki veya genelde ezgideki iki nota arasındaki yükseklik farkı intervalı oluşturur (latince “intervallum” = aralık). İntervalin büyüklüğü ve adı içinde kapsanan basamakların sayısına bağlıdır. Buna göre, intervaller şunlardır:

Prima	(1) - kapsar	bir	basamak (aynı tonun tekrar edilmesi)
Sekunda	(2) - kapsar	iki	basamak
Tersa	(3) - kapsar	üç	basamak
Kvarta	(4) - kapsar	dört	basamak
Kvinta	(5) - kapsar	beş	basamak
Seksta	(6) - kapsar	altı	basamak
Septima	(7) - kapsar	yedi	basamak
Oktava	(8) - kapsar	sekiz	basamak

Primadan oktavaya kadar olan intervaller basit intervaller, sekiz basamaktan daha fazla kapsayan ve oktavdan büyük olan intervaller – oktav ve basit intervallerin birleşmesinden oluştukları için – bileşik intervallerdir.

Nona	(9) kapsar	dokuz	basamak	(oktav + sekunda)
Desima	(10) kapsar	on	basamak	(oktav + tersa)
Undesima	(11) kapsar	onbir	basamak	(oktav + kvarta)
Duodesima	(12) kapsar	oniki	basamak	(oktav + kvinta)
Tersdesima	(13) kapsar	onüç	basamak	(oktav + seksta)
Kvartdesima	(14) kapsar	ondört	basamak	(oktav + septima)
Kvintdesima	(15) kapsar	onbeş	basamak	(oktav + oktava)

Bu intervaller uygulamada çoğunlukla şu şekilde ifade edilirler: Nona sekunda şeklinde, desima tersa şeklinde ve başka”.

3.2.5. Dinamikler

Tayçeviç (1994:179), kendi yayımladığı bir çalışmasında eserlerde kullanılan dinamiklerin çeşitliğine değinmektedir. “Müzik tonlarının gürlüğü (kuvvete) göre aralarındaki ilişkiye dinamik (yunan sözünden dinamis – kuvvet) denir. Ton gürlüğü’nün çeşitli derecelerini belirtmek için müzik pratiğinde italyan dilinden ifadeler ve kısaltmalar kullanılır.

Dinamikte iki temel fark vardır: hafif (piano, p kısaltması ile belirtilir) ve kuvvetli (forte, f kısaltması ile belirtilir). Ton gürlüğü’nün diğer derece çeşitlerini belirtmek için ton gürlüğü’nün en hafif derecesinden en kuvvetli derecesine kadar şu işaretleri kullanırız:

ppp	(pianissimo possibile)	= en hafif, olabildiğince
pp	(pianissimo)	= en hafif
p	(piano)	= hafif
mp	(mezzopiano)	= orta hafif
mf	(mezzoforte)	= orta kuvvetli
f	(forte)	= kuvvetli
ff	(fortissimo)	= en kuvvetli
fff	(fortissimo possibile)	= en kuvvetli, olabildiğince”.

3.3. Makam

Okullarda kullanılan eğitim müziği eserleri arasında Geleneksel Halk Müziği ve Sanat Müziği türlerine ait makamsal dizileri içeren eserler de bulunmaktadır. Makamsal dizileri içeren bu eserler tonal müziğe göre yapısı ve türleri bakımından farklılaşmaktadır. Say (1992 :791), yayımladığı kitabında makamların yapısına ve türlerine değinmektedir. “Belirli bir veya birkaç aşıt (dizi)

üzerinde belirli bir gidiş (seyir). Ancak, dizi ile makamı karıştırmamak gerekir. Dizi, makamın çatısını teşkil eder. Dizisinin, makam olarak isimlendirilebilmesi (seslerin yukarıda belirtilen bağlantıları ile birlikte) seslerin dereceli (karışık) ve seyir özelliklerini ihtiva ederek kullanılmasına bağlıdır. Makamların, melodik seyir özellikleri dolayısıyla her birinin adeta bir tadı, bir kokusu vardır. Türk sanat musıkisinde makamlar, yapılarına göre üç ayrı bölümde toplanmışlardır.

1. Basit makamlar.
2. Şed makamları.
3. Bileşik makamlar.

Makamların her biri, bir isimle anılmışlardır. Rast – Uşşak – Hicazkar – Ferahfeza v.b. gibi.

Her makamın dizisinin durak sesi (karar verdiği, kaldığı ses) hangi ses ise, makamın asıl yeri orasıdır.

Makam dizilerinin başka seslere götürülmelerine, “Göçürme” denilir. Ancak, bu göçürmelerin mümkün olabilen her şekli, Şed makamı olarak kabul edilemez.

Mesela: Rast makamının, asıl yeri olan Rast (SOL) sesinden Yegah (RE) sesine göçürürsek, bu işlemin adı Yegahta Rast olur. Bir göçürme yapılmıştır, ancak makam Şed makam olarak isimlendirilemez”.

3.4. Kanon

İlköğretim okullarında müzik dersinde kullanılan eğitim müziği eserleri arasında en basit çok seslilik biçimi olarak kanon, öğrencilerin çok sesli eserler icra etmede uyum sağlamalarında ve çok sesli eserleri icra etme becerilerinin geliştirilmesinde etkin bir rol oynamaktadır. Gakoviç (1971:25), yayımladığı kitabında kanonun tanımı ve yapılışına değinmektedir. “Kanon – yunanca kural

demektir. İmitasyonun (taklit) en katı şeklini temsil eder. Birinci sesin bütün partisi ikinci seste daima orijinale belirli bir zaman gecikerek taklit edilmektedir. Temanın birinci duyuluşu proposta, temaya cevap ise risposta olarak adlandırılır. Kanon iki sesli, üç sesli ve daha çok sesli olabilir”.

3.5. İlgili Araştırmalar

Bu araştırma konusu ile ilgili olabilecek, başka bazı karşılaştırmalı araştırmalara aşağıda yer verilmiştir.

Kabapınar (1998), Türk ve İngiliz Tarih ders kitaplarının karşılaştırılmasına yönelik yaptığı doktora tezinde kitapları dizayn, içerik ve kullanılabilirliği açısından karşılaştırmıştır. Karşılaştırma sonucunda Türkiye’de bilgi temelli hikayeci bir tarih öğretimi egemen olup, ders kitabı yazarları tarihsel olayların oluşum nedenleri, savaşları, olayın önemi ile ilgili “son söz” söyleyici otorite konumunda bulunmaktadır. İngiltere’deki tarih öğretimi, temel esin kaynağını tarih metodolojisinden almakta, tarih metodolojisinin farklı boyutlarının öğrenciye sunularak, onlarda bazı yeteneklerin kazandırılması temel amaç olarak kendini göstermektedir.

Erim (2005), Türkiye’de Klasik Gitar Eğitiminde kullanılan başlangıç metotlarından bazılarının öğretme öğrenme süreçleri açısından karşılaştırılması konulu yüksek lisans tezinde ikisi Türk ikisi yabancı metodu incelemiştir. Türkiye’de Klasik gitar öğretiminde kullanılan metotlardan Mario Rodriguez Arenas, John Mills, Bekir Küçükay ve Ziya Aydın’tan gitar metotlarının öğretme, öğrenme süreçleri açısından karşılaştırılarak bu metotların öğretme, öğrenme süreçlerinin nasıl bir özellik gösterdiğini betimlemiştir.

Demircioğlu (1999), doktora tezinde Türkiye ve İngiltere’de ortaokul tarih öğretmenlerinin eğitimini karşılaştırmalı bir çalışma şeklinde ele alıp incelemiştir. İki ülkede ortaokul tarih öğretmeni adaylarının seçilmesinde, ortaokul tarih

öğretmeni yetiştiren kurumların müfredat programlarında ve aday öğretmenleri yetiştiren kurumlar ile aday öğretmenlerin uygulama yaptıkları okullar arasındaki görev dağılımlarında anlamlı farklar bulunmuştur. Ayrıca Türkiye ve İngiltere'de aday öğretmenlerin uygulama okullarında yaptıkları pratikte süre ve ders anlatma çeşitliliği, aday öğretmenlerin öğretmenlik uygulamasına hazırlanmaları esnasında yaptıkları yazılı çalışmalar, aday öğretmenleri yetiştiren tarih eğitimcileriyle, aday öğretmenlere uygulamada rehberlik yapan rehber öğretmenler arasında uygulamaya yönelik ilişkiler bakımından farklılıklar görülmüştür.

Kırcaalili-Koçak (2002), araştırmalarında iki ülkede, Türkiye ve Azerbaycan'daki Okul Öncesi Eğitimi benzer ve farklı yönleriyle ele alarak incelemişlerdir. Her iki ülkedeki Okul Öncesi Eğitim Kurumları, bu kurumlarda verilen eğitim, bu eğitimin takip ettiği program, ayrıca Okul Öncesi Eğitim dalında öğretmen yetiştiren okullar karşılaştırmalı olarak araştırılmıştır.

Tablodan görüldüğü gibi Makedonya’da 6. sınıflarda okutulan kitaplarda toplam çalışma sayısı 76, Türkiye’de 6. sınıflarda okutulan kitaplardaki çalışma sayısı 123 tür. Bu durum Makedonya’da 7. sınıflarda 38 çalışmaya karşın Türkiye’de 109 adettir. Makedonya’da 8. sınıfta 23 toplam çalışmaya karşın Türkiye’de 89 çalışma bulunmaktadır. Türkiye’deki kitaplarda eğitim müziği eserlerinin sayısının her sınıfta daha fazla olduğu görülmektedir.

Makedonya’da yayımlanan müzik ders kitaplarında bulunan eğitim müziği eserlerinin sayısı, Türkiye’de yayımlanan müzik ders kitaplarında bulunan eğitim müziği eserlerinin sayısından daha az olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum hem Makedonya birinci yazar gurubu hem de ikinci yazar gurubu olarak Türkiye birinci ve ikinci yazar gurubu ile kıyaslandığında geçerlidir.

Makedonya birinci yazar gurubu ve ikinci yazar gurubunun yayımladığı kitaplardaki eğitim müziği eserlerinin toplamı arasında belirli bir fark görülmektedir. Bu durum Türkiye birinci ve ikinci yazar gurubu arasındaki fark daha küçüktür.

Kitaplarda en fazla yer alan eğitim müziği eserleri arasında halk müziği eserleri ve okul şarkıları çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu durum hem Makedonya’da yayımlanan kitaplarda hem Türkiye’de yayımlanan kitaplarda görülmektedir. Eserler arasında en az sayıda bulunan müzik türleri Klasik Batı Müziği eserleri ve Geleneksel Sanat Müziği’dir.

Bu durumun kitap yazarlarının klasik batı müziği ve geleneksel sanat müziği eserlerinin yorumlanmadaki zorluklarını gözeterek eğitsel yönden kullanılabilirlik ve yorumlanabilirlik kriterlerini göz önünde bulundurmuş olmalarından kaynaklanmakta olduğu söylenebilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorum

Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarında tonal ve modal yapıdaki eğitim müziği eserlerine ne ölçüde yer verilmiştir?

Çizelge 3. Tonal Ve Modal Yapıdaki Eserlerin Sınıflara Ve Ülkelere Göre Dağılımı

		Tonal Eserler		Modal Eserler		Toplam
		N	%	N	%	
6. Sınıf	M. C. 1. y. g.	24	100	-	-	24
	M. C. 2. y. g.	45	87	7	13	52
	T. C. 1. y. g.	36	65	19	35	55
	T. C. 2. y. g.	47	69	21	31	68
7. Sınıf	M. C. 1. y. g.	8	100	-	-	8
	M. C. 2. y. g.	23	77	7	23	30
	T. C. 1. y. g.	38	73	14	27	52
	T. C. 2. y. g.	35	61	22	39	57
8. Sınıf	M. C. 1. y. g.	8	89	1	11	9
	M. C. 2. y. g.	14	100	-	-	14
	T. C. 1. y. g.	28	64	16	36	44
	T. C. 2. y. g.	25	56	20	44	45

Tablodan görüldüğü üzere Makedonya 6. sınıf ders kitaplarında tonal eser sayısı 69, modal eser sayısı ise 7 tane dir. 6. sınıf Türk ders kitaplarında ise tonal eser sayısı 83, modal eser sayısı ise 40 tane dir.

Makedonya 7. sınıf ders kitaplarında tonal eser sayısı 31, modal eser sayısı ise 7 tane dir. 7. sınıf Türk ders kitaplarında ise tonal eser sayısı 73, modal eser sayısı ise 36 tane dir.

Makedonya 8. sınıf ders kitaplarında tonal eser sayısı 22, modal eser sayısı ise 1 tane dir. 8. sınıf Türk ders kitaplarında ise tonal eser sayısı 53, modal eser sayısı ise 36 tane dir.

Her iki ülkeye ait kitaplarda bulunan eğitim müziği eserleri tonal müzik ağırlıklıdır. Modal müziğe daha az yer verilmiştir.

Türk ders kitaplarındaki eser sayısı her sınıf düzeyinde, Makedonya ders kitaplarındaki eser sayısından daha fazladır. Türk ders kitaplarındaki tonal ve modal eserlerin birbirine oranı yarıya yakın bir seyir izlemekte ve bu durum her sınıf düzeyinde sürmektedir. Makedonya ders kitaplarındaki tonal, modal dengesi arasında büyük fark görünmektedir.

Türk kitaplarında modal eser sayısının Makedonya'ya oranla fazla olması kitaplarda kullanılan geleneksel eserlerin modal ağırlıklı olmasından ve bazı eğitim müziği eserlerinin de geleneksel müzik kaynaklı olmasından kaynaklanmaktadır. Makedonya geleneksel müziklerinin büyük çoğunluğunun tonal olması Makedonya ders kitaplarında modal eserlerin sayısındaki azlığın göstergesi olarak görülebilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorum

Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki anonim eserlerin sayısı sınıf düzeyi ve ülkeler arasında farklılık göstermekte midir?

Çizelge 4. Anonim Eser Kullanılma Sıklığının Sınıf Düzeyi Ve Ülkelere Göre Dağılımı

		Anonim Eser		Bestecisi belli eser		Toplam
		N	%	N	%	
6. sınıf	M. C. 1.y.g.	11	46	13	54	24
	M. C. 2.y.g.	45	87	7	13	52
	T. C. 1.y.g.	22	40	33	60	55
	T. C. 2.y.g.	20	29	48	71	68
7. sınıf	M. C. 1.y.g.	2	25	6	75	8
	M. C. 2.y.g.	27	90	3	10	30
	T. C. 1.y.g.	19	37	33	63	52
	T. C. 2.y.g.	19	33	38	67	57
8. sınıf	M. C. 1.y.g.	6	67	3	33	9
	M. C. 2.y.g.	3	21	11	79	14
	T. C. 1.y.g.	16	36	28	64	44
	T. C. 2.y.g.	15	33	30	67	45

Tablodan görüldüğü gibi 6. sınıflarda Makedonya’da birinci yazar grubunun yayımladığı kitapta anonim eserlerin oranı % 46, ikinci yazar grubunun yayımladığı kitapta ise % 87 dir. Makedonya’da 7. sınıflarda birinci yazar grubunun yayımladığı kitapta anonim eser oranı % 25, ikinci yazar grubunun kitabında % 90 dır. Makedonya’da 8. sınıflarda anonim eser yoğunluğunun oranı birinci yazar grubunda % 67, ikinci yazar grubunda ise % 21 dir. Bu oranların tersi ise doğal olarak bestecisi belli olan eserlere aittir.

Türkiye’de 6. sınıflarda birinci yazar grubunun yayımladığı kitapta anonim eserlerin oranı % 40, ikinci yazar grubunun yayımladığı kitapta ise % 29 dur. 7. sınıflarda birinci yazar grubunun yayımladığı kitapta anonim eserlerin oranı % 37, ikinci yazar grubunun yayımladığı kitapta anonim eser yoğunluğunun oranı % 33 tür. Türkiye’de 8. sınıflarda birinci yazar grubunun yayımladığı kitapta anonim eserlerin oranı % 36, ikinci yazar grubunun yayımladığı kitaptaki anonim eser yoğunluğunun oranı ise % 33 tür. Bu oranların tersi ise doğal olarak bestecisi belli olan eserlere aittir.

Makedonya’da aynı sınıf düzeylerinde değişik yazar grupları eser seçimlerinde birbirleri ile çok farklı anlayış sergiledikleri görülmektedir. Seçilen bir kitapta öğrenciler çok fazla sayıda anonim eser ile karşılaşırken, diğer kitapta çok az anonim eserle karşılaşmaktadırlar. Bu durum kitap yazımında ortak bir programa bağlı olmadan serbest bir davranış gösterildiği izlenimini uyandırmaktadır.

Türkiye’deki kitaplarda yalnızca 6. sınıfta yazar gruplarının eser seçimi arasında farklılık görülmektedir. 7. ve 8. sınıflarda ise yazar grupları birbirleri ile paralel bir davranış göstermektedirler.

Makedonya’daki kitaplarda anonim eser kullanma oranı Türkiye’deki kitaplara oranla daha fazladır. Bu durum Makedonya’da okul şarkı dağarcığının daha kısıtlı olduğunu düşündürmektedir. Türkiye’de son yıllarda okul müzikleri besteleme konusundaki yoğun çalışmalar, yeterince eğitim müziği eseri yaratılmasına yol açmıştır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorum

Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eserler hangi formlardan oluşmakta, sınıf düzeyi ve ülkelere göre ne sıklıkta kullanılmaktadır?

Çizelge 5. Eserlerin Form Özelliklerinin Kullanılma Sıklığının Sınıf Düzeyi Ve Ülkelere Göre Dağılımı

		A Bir bölümlü Şarkı		A+B İki bölümlü şarkı		A+B+A A+B+C Üç bölümlü şarkı		A+B+C+A A+B+C+D Katlı şarkı		Şarkı formuna uymayan		Toplam Eser sayısı
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
6. Sınıf	M.C. 1.y.g.	15	63	4	17	2	8	-	-	3	13	24
	M.C. 2.y.g.	41	79	9	17	2	4	-	-	-	-	52
	T.C. 1.y.g.	42	76	7	13	3	5	1	2	2	4	55
	T.C. 2.y.g.	46	68	12	18	3	4	-	-	7	10	68
7. Sınıf	M.C. 1.y.g.	3	38	3	38	1	13	-	-	1	13	8
	M.C. 2.y.g.	24	80	4	13	-	-	-	-	2	7	30
	T.C. 1.y.g.	29	56	15	29	1	2	1	2	6	12	52
	T.C. 2.y.g.	28	49	22	39	1	2	2	4	4	7	57
8. Sınıf	M.C. 1.y.g.	4	44	2	22	-	-	-	-	3	33	9
	M.C. 2.y.g.	6	43	1	7	-	-	-	-	7	50	14
	T.C. 1.y.g.	25	57	7	16	1	2	-	-	11	25	44
	T.C. 2.y.g.	19	42	11	24	1	2	-	-	14	31	45

Tablo yorumlanırken en çok yığılımın olduğu oranlara bakarsak 6. sınıfta Makedonya’da birinci yazar grubunun yayımladığı kitapta bir bölümlü şarkı formunda yazılmış eserlerin oranı % 63, iki bölümlü şarkı % 17, ikinci yazar grubunun yayımladığı kitapta bir bölümlü şarkı formu % 79, iki bölümlü oranı % 17 dir. Makedonya’da 7. sınıflarda birinci yazar grubunun yayımladığı kitapta bir bölümlü şarkı formu % 38, iki bölümlü % 38’dir. İkinci yazar grubunun kitabında bu oran % 80, iki bölümlü oranı ise % 13’tür. Makedonya’da 8. sınıflarda bir bölümlü şarkı formu oranı % 44, şarkı formuna uymayanların oranı ise % 33’tür. İkinci yazar grubunda bir bölümlü şarkı formu % 43, forma uymayan % 50’dir.

Türkiye’de 6. sınıflarda birinci yazar grubunun yayımladığı kitapta bir bölümlü şarkı formunda yazılmış eserlerin oranı % 76, iki bölümlü şarkı % 13, ikinci yazar grubunun yayımladığı kitapta bir bölümlü şarkı formu % 68, iki bölümlü oranı % 18’dir. Türkiye’de 7. sınıflarda birinci yazar grubunun yayımladığı kitapta bir bölümlü şarkı formu % 56, iki bölümlü % 29’dur. İkinci yazar grubunun kitabında bu oran % 49, iki bölümlü oranı ise % 39’dur. Türkiye’de 8. sınıflarda bir bölümlü şarkı formu oranı % 57, şarkı formuna uymayanların oranı ise % 25’tir. İkinci yazar grubunda bir bölümlü şarkı formu % 42, forma uymayan % 31’dir.

Her ülkenin müzik kitaplarında kullanılmak için seçilen eserlerin formları bir bölümlü ve iki bölümlü şarkı formlarında yoğunlaşmaktadır. Bu durum eğitsel amaç ilkelerine uygun bir yapı sergilemektedir. Öğretim kolaylığı ve anlaşılabilirlik açısından uygun bir seçim olduğu söylenebilir. 8. Sınıflardaki kitaplarda her iki ülkedeki eser seçimlerinde de bir paralellik görülmektedir. Burada dikkat çekici yoğunluk bir bölümlü şarkı formu yanı sıra şarkı formuna uymayan diğer formlarda da görülmektedir. Sınıf düzeyi arttıkça diğer formlara doğru yoğunlaşma görülmektedir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorum

Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinde çok seslilik ve çalgı eşliğine ne sıklıkta rastlanılmaktadır?

Çizelge 6. Çok Seslilik Ve Çalgı Eşliği Kullanım Durumu Sınıflara Ve Ülkelere Göre Dağılımı

		Çok Seslilik Kullanılan		Çalgı Eşliği Kullanılan		Toplam Eser Sayısı
		N	%	N	%	
6. sınıf	M. C. 1. y. g.	1	4	1	4	24
	M. C. 2. y. g.	9	17	2	4	52
	T. C. 1. y. g.	5	9	4	7	55
	T. C. 2. y. g.	8	11	3	4	68
7. sınıf	M. C. 1. y. g.	2	25	-	-	8
	M. C. 2. y. g.	3	10	-	-	30
	T. C. 1. y. g.	7	13	3	6	52
	T. C. 2. y. g.	3	5	3	5	57
8. sınıf	M. C. 1. y. g.	-	-	-	-	9
	M. C. 2. y. g.	1	7	-	-	14
	T. C. 1. y. g.	5	11	5	11	44
	T. C. 2. y. g.	7	16	4	9	45

Tablo incelendiğinde Makedonya 6. sınıf ders kitaplarındaki 76 eserden 10 tanesinde çok seslilik, 3 tanesinde çalgı eşliği kullanılmıştır. Türkiye 6. sınıf ders kitaplarındaki 123 eserden 13 tanesinde çok seslilik, 7 tanesinde çalgı eşliği kullanılmıştır.

Makedonya’da 7. sınıflar için yayımlanan kitaplardaki toplam 38 eserden 5 tanesinde çok seslilik kullanılmıştır. Çalgı eşliğine ise bu sınıfta rastlanılmamaktadır. Türkiye’de 7. sınıflar için yayımlanan kitaplardaki toplam 109 eserden 10 tanesinde çok seslilik, 6 tanesinde ise çalgı eşliği kullanılmıştır.

Makedonya’da 8. sınıflar için yayımlanan kitaplardaki toplam 123 eserden 1 tanesinde çok seslilik kullanılmış, çalgı eşliğine ise rastlanılmamıştır. Türkiye’de 8. sınıflar için yayımlanan kitaplardaki toplam 89 eserden 12 tanesinde çok seslilik, 9 tanesinde ise çalgı eşliği kullanılmıştır.

Türkiye’deki ders kitaplarında kullanılan çok seslilik ve çalgı eşliği kullanma sıklığının Makedonya’daki ders kitaplarında kullanılanlardan daha fazla olduğu görülmektedir.

Makedonya ders kitaplarında kullanılan eserlerin tonal ağırlıklı olması çok sesliliğin kullanılmasına zemin hazırlamaktadır. Buna rağmen, eserlerde çok sesliliğe az yer verilmesi çelişkili bir durum göstermektedir. Makedonya’da sınıf düzeyi yükseldikçe çok seslilik ve çalgı eşliğinin tamamen yok olması kitaplarda uygulamadan daha çok kuramsal öğretilere yönelindiğini gösteriyor olabilir. Türk ders kitaplarında da sayıca çok olmamasına rağmen çok seslilik ve çalgı eşliği durumu her sınıf düzeyinde belli oranda kullanılmıştır.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorum

Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinde nüans işaretleri ve hız terimleri ne sıklıkta kullanılmaktadır?

Çizelge 7. Nüans İşaretlerinin ve Hız Terimlerinin Kullanılma Durumu

		Nüans İşaretleri		Hız Terimleri		Toplam
		N	%	N	%	
6. Sınıf	M. C. 1. y. g.	-	-	-	-	24
	M. C. 2. y. g.	2	4	-	-	52
	T. C. 1. y. g.	27	49	46	84	55
	T. C. 2. y. g.	37	54	66	97	68
7. Sınıf	M. C. 1. y. g.	-	-	-	-	8
	M. C. 2. y. g.	1	3	3	10	30
	T. C. 1. y. g.	33	63	49	94	52
	T. C. 2. y. g.	49	86	56	98	57
8. Sınıf	M. C. 1.y.g.	1	11	6	67	9
	M. C. 2.y.g.	-	-	2	14	14
	T. C. 1. y. g.	34	77	44	100	44
	T. C. 2. y. g.	40	89	45	100	45

Tablodan anlaşılacağı gibi Makedonya ders kitaplarında 6, 7 ve 8. sınıflardaki ders kitaplarında bulunan eğitim müziği eserlerinde toplam 4 defa nüans işareti, 11 defa hız terimleri kullanılmıştır. Türkiye'deki ders kitaplarında 6, 7 ve 8. sınıflardaki ders kitaplarında bulunan eğitim müziği eserlerinde toplam 220 defa nüans işareti, 306 defa hız terimleri kullanılmıştır.

Makedonya birinci yazar gurubu tarafından 6. 7, ve 8. sınıflar için yayımladığı kitaplarında hem nüans işaretlerinin hem hız terimlerinin çok az belirtildiği görülmektedir. Makedonya ikinci yazar gurubunun 6. 7, ve 8. sınıflar için yayımladığı birinci guruba kıyasla hem nüans işaretlerini hem hız terimlerini daha çok kullandığı görülmektedir.

Türkiye'de ikinci yazar gurubu birinci yazar gurubuna kıyasla hem nüans işaretlerini hem de hız terimlerini daha çok kullandığı görülmektedir.

Makedonya ve Türkiye yazar guruplarının kitapları kıyaslandığında Türkiye'de yayımlanan kitaplarda bulunan eğitim müziği eserlerinde hız terimleri ve nüans işaretleri daha çok sayıda belirtilmiştir.

Eserlerin yorumlanması sırasında çok önemli etken olan nüans işaretleri ve hız terimlerinin müzik eğitiminin her aşamasında etkin kullanılması çok önemlidir. Öğrencinin müziğe karşı duyarlılığını arttırmakta önemli bir etken olan bu işaret ve terimlerin Makedonya ders kitaplarında yer almaması düşündürücü bir durum oluşturmaktadır.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorum

Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinde en çok kullanılan ölçü birimleri hangileridir?

Çizelge 8. Kitaplardaki Eserlerde Kullanılan Ölçü Birimlerinin Sınıflara Ve Ülkelere Göre Dağılımı

		2/4		3/4		4/4		C		5/8		6/8		7/8		9/8		Diğer		Toplam
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
6. Sınıf	M.C. 1.y.g.	7	29	4	17	5	21	3	13	-	-	1	4	3	13	1	4	-	-	24
	M.C. 2.y.g.	23	44	7	13	3	6	3	6	4	8	1	2	9	17	2	4	-	-	52
	T.C. 1.y.g.	24	44	6	11	22	40	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	2	4	55
	T.C. 2.y.g.	22	32	7	10	30	44	-	-	3	4	2	3	-	-	2	3	2	3	68
7. Sınıf	M.C. 1.y.g.	-	-	1	13	5	63	-	-	1	13	-	-	1	13	-	-	-	-	8
	M.C. 2.y.g.	8	27	9	30	4	13	2	7	1	3	-	-	2	7	1	3	3	10	30
	T.C. 1.y.g.	17	33	6	12	20	38	-	-	-	-	3	6	2	4	3	6	1	2	52
	T.C. 2.y.g.	10	18	6	11	30	53	-	-	2	4	4	7	2	4	2	4	1	2	57
8. Sınıf	M.C. 1.y.g.	2	22	1	11	2	22	-	-	-	-	-	-	4	44	-	-	-	-	9
	M.C. 2.y.g.	1	7	1	7	2	14	7	50	-	-	1	7	1	7	-	-	1	7	14
	T.C. 1.y.g.	13	30	4	9	18	41	2	5	2	5	2	5	-	-	2	5	1	2	44
	T.C. 2.y.g.	12	27	6	13	16	36	1	2	2	4	3	7	-	-	-	-	5	11	45

Makedonya’da birinci yazar gurubunun yayımladığı kitabında yayımlanan eğitim müziği eserleri arasında 2/4’lük ve 4/4’lük ölçü birimlerine ait eserlerin diğer ölçü birimlerine ait eserlerden sayıca daha çok kullanıldığı görülmektedir. Bu durum tüm sınıflar için geçerlidir. İkinci yazar gurubunun yayımladığı kitabında yayımlanan eğitim müziği eserleri arasında 2/4’lük ve 4/4’lük ölçü birimlerine ait eserlerin diğer ölçü birimlerine ait eserlerden sayıca daha çok kullanıldığı görülmektedir. Bu durum tüm sınıflar için geçerlidir.

Türkiye’de birinci yazar gurubunun yayımladığı kitaptaki eğitim müziği eserleri arasında 2/4’lük ve 4/4’lük ölçü birimlerine ait eserlerin diğer ölçü birimlerine ait eserlerden sayıca daha çok kullanıldığı görülmektedir. Bu durum tüm sınıflar için geçerlidir. İkinci yazar gurubunun yayımladığı kitabında yayımlanan eğitim müziği eserleri arasında 2/4’lük ve 4/4’lük ölçü birimlerine ait eserlerin diğer ölçü birimlerine ait eserlerden sayıca daha çok kullanıldığı görülmektedir. Bu durum tüm sınıflar için geçerlidir.

Aksak ritimdeki eserlerin seçiminde 6. sınıfta Makedonya kitaplarında daha fazla sayıda eser bulunmakta, 7. sınıfta Türkiye kitaplarında daha fazla eser bulunmakta, 8. sınıfta ise her iki ülkede birbirine yakın sayıda esere yer verilmiştir.

Makedonya ve Türkiye’de okutulan müzik ders kitaplarında kullanılan eserlerin ölçü sayıları 2/4’lük ve 4/4’lük ölçü sayılarında yığılarak bir benzerlik göstermektedirler. Bu ölçü sayılarında yazılmış eserlerin öğretimi ve uygulamasının daha kolay olduğu göz önünde bulundurulduğunda, eğitim müziği eserlerinin bu ölçü sayılarından seçilmesinin doğru bir yaklaşım olduğu düşünülebilir.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorum

Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinde nota değerleri ne sıklıkta kullanılmıştır?

Çizelge 9. Nota Değerlerinin Sınıf Düzeyi Ve Ülkelere Göre Dağılımı

		Büyük		Orta		Küçük		Dörtlülük		Sekizlülük		Onaltılık		Otuzlülük		Toplam
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
6. Sınıf	M.C. 1.y.g.	1	1	15	21	24	34	23	32	8	11	-	-	-	-	71
	M.C. 2.y.g.	3	2	29	21	50	36	43	31	12	9	-	-	-	-	137
	T.C. 1.y.g.	-	-	27	25	20	18	49	45	13	12	-	-	-	-	109
	T.C. 2.y.g.	-	-	38	20	62	33	61	32	27	14	-	-	-	-	188
7. Sınıf	M.C. 1.y.g.	-	-	6	24	8	32	8	32	3	12	-	-	-	-	25
	M.C. 2.y.g.	1	1	20	22	30	33	29	32	12	13	-	-	-	-	92
	T.C. 1.y.g.	1	1	30	20	51	34	50	34	17	11	-	-	-	-	149
	T.C. 2.y.g.	2	1	28	17	57	34	56	33	25	15	-	-	-	-	168
8. Sınıf	M.C. 1.y.g.	1	3	6	20	9	30	9	30	5	17	-	-	-	-	30
	M.C. 2.y.g.	4	8	12	24	13	25	12	24	9	18	1	2	-	-	51
	T.C. 1.y.g.	1	1	28	22	41	32	39	31	18	14	-	-	-	-	127
	T.C. 2.y.g.	1	1	28	21	41	31	42	32	21	16	-	-	-	-	133

Tablodan görüldüğü üzere her sınıf düzeyinde ve her iki ülkenin ders kitaplarındaki eserlerde kullanılan nota değerleri ikilik, dörtlük, sekizlik ve onaltılık nota değerlerinde yığılma göstermektedir.

6. sınıfta en fazla yığılma sekizlik nota değerinde görülmektedir. Birlik nota değerine çok nadiren rastlanmakta otuzikilik ve altmışdörtlük nota değerine ise rastlanmamıştır. Bu durum her iki ülke kitaplarında paralellik göstermektedir.

7. sınıfta en fazla yığılma dörtlük ve sekizlik nota değerlerinde görülmektedir. Birlik nota değerine çok nadiren rastlanmakta, otuzikilik ve altmış dörtlük nota değerine ise rastlanmamıştır. Bu sınıf düzeyinde de her iki ülke arasında paralellikler bulunmaktadır.

8. sınıfta en fazla yığılma dörtlük ve sekizlik nota değerlerinde görülmektedir. Birlik nota değerliğine çok nadiren rastlanmakta, otuzikilik nota değerine ise 1 defa rastlanmıştır. Bu sınıf düzeyinde de her iki ülke arasında paralellikler bulunmaktadır.

Makedonya’da yayımlanan müzik ders kitaplarında bulunan nota değerleri ile Türkiye’de yayımlanan müzik ders kitaplarında bulunan eğitim müziği eserlerinde kullanılan nota değerlerinin kullanımı benzer özelliği göstermektedir.

Müzik ders kitaplarında öğrencilere öğretilen eğitim müziği eserlerinde kullanılan nota değerlerinin daha çok, küçük nota birimlerinden seçilmesi, öğretimde kolaylık sağlaması açısından yararlı görülebilir.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorum

Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinin ses genişliği sınıflara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

Çizelge 10. Eserlerin Ses Genişliğinin Sınıflara Ve Ükelere Göre Dağılımı

		Üç ve Daha Az Ses Genişliği		Dört Ses Genişliği		Beş Ses Genişliği		Altı Ses Genişliği		Yedi Ses Genişliği		Sekizli Ses Genişliği		Oktavı Aşan Ses Genişliği		Toplam Eser Sayısı
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
6. sınıf	M. C. 1.y.g.	-	-	2	8	3	13	3	13	2	8	8	33	6	25	24
	M. C. 2.y.g.	1	2	4	8	6	12	12	23	6	12	13	25	10	19	52
	T. C. 1.y.g.	-	-	4	7	10	18	10	18	5	9	10	18	16	29	55
	T. C. 2.y.g.	2	3	5	7	6	9	7	10	9	13	26	38	13	19	68
7. sınıf	M. C. 1.y.g.	1	13	-	-	-	-	1	13	-	-	4	50	2	25	8
	M. C. 2.y.g.	2	7	2	7	6	20	5	17	4	13	8	27	3	10	30
	T. C. 1.y.g.	1	2	-	-	8	15	5	10	9	17	18	35	11	21	52
	T. C. 2.y.g.	-	-	2	4	4	7	8	14	8	14	16	28	19	33	57
8. sınıf	M. C. 1.y.g.	-	-	-	-	-	-	1	11	2	22	3	33	3	33	9
	M. C. 2.y.g.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	43	8	57	14
	T. C. 1.y.g.	-	-	1	2	4	9	3	7	8	18	15	34	13	30	44
	T. C. 2.y.g.	-	-	1	2	7	16	5	11	9	20	13	29	10	22	45

Tablo incelendiğinde oktav ve oktavı aşan ses genişliğine sahip eserlerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Sınıf düzeylerine göre incelendiğinde, 6. sınıflarda toplam 199 eserden 102 tanesi oktav ve oktavı aşan ses genişliğine sahip eserden oluşmaktadır. 7. sınıfta 147 eserden 81'i oktav ve oktavı aşan ses genişliğine sahip eserden oluşmaktadır. 8. sınıflarda ise 112 eserden 71 tanesi oktav ve oktavı aşan ses genişliğine sahip eserden oluşmaktadır.

Her sınıf düzeyinde geniş ses aralığına sahip eserlerin çoğunlukla kullanıldığı görülmektedir. Tablo geneline bakıldığında düzey arttıkça ses genişliği artan eserlere doğru bir yığılma olduğu görülmektedir. Bu durum hem Makedonya’da yayımlanan müzik ders kitaplarında hem de Türkiye’de yayımlanan müzik ders kitaplarında aynıdır.

6. sınıflarda oktav ve oktavı aşan ses genişliğine sahip eserler Makedonya ders kitaplarının toplamında 37, Türkiye ders kitaplarında ise 65 tanedir.

7. sınıflarda oktav ve oktavı aşan ses genişliğine sahip eserler Makedonya ders kitaplarının toplamında 17, Türkiye ders kitaplarında ise 64 tanedir.

8. sınıflarda oktav ve oktavı aşan ses genişliğine sahip eserler Makedonya ders kitaplarının toplamında 20, Türkiye ders kitaplarında ise 51 tanedir.

Sayılardan görüldüğü gibi Türkiye’de okutulan ders kitaplarındaki oktav ve oktavı aşan ses genişliğine sahip eser sayısı Makedonya’da okutulan ders kitaplarındaki oktav ve oktavı aşan ses genişliğine sahip eserlerden daha fazladır. Fakat eser sayıları ile doğru orantılı bir durum oluşmaktadır.

Oktav ve oktavı aşan ses genişliğine sahip eserlerin sınıf seviyesi ile doğru orantılı olarak artması eğitsel açıdan doğru bir yaklaşım olarak görülebilir. Fiziksel ve zihinsel gelişimle doğru orantılı bir seçim yapıldığı söylenebilir. Her iki ülke kitaplarında, eser seçimlerinde yükselen sınıf seviyesine paralel eser seçimi yapıldığı söylenebilir.

Üç, dört ve beş ses genişliğinden oluşan eserlere her iki ülke kitaplarında 6 ve 7. sınıflarda seyrek olarak rastlanmasına karşı 8. sınıfta her iki ülke kitaplarında yok denecek kadar azalmaktadır. Bu durum öğrencilerin sınıf düzeyleri göz önünde tutulduğunda doğru bir yaklaşım olarak görülebilir.

4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorum

Makedonya ve Türkiye ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarındaki eğitim müziği eserlerinde hangi ses aralıkları ne sıklıkta kullanılmıştır?

Çizelge 11. Eserlerde Ses Aralıklarının Kullanım Sıklığının Sınıflara Ve ülkelere Göre Dağılımı

		3'lü Arahk		4'lü Arahk		5'li Arahk		6'lı Arahk		7'li Arahk		8'li Arahk		Toplam
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
6. Sınıf	M.C. 1.y.g.	22	35	21	34	11	18	7	11	-	-	1	2	62
	M.C. 2.y.g.	44	38	41	35	17	15	12	10	-	-	3	3	117
	T.C. 1.y.g.	44	43	30	29	17	17	8	8	1	1	2	2	102
	T.C. 2.y.g.	63	43	38	26	30	20	10	7	4	3	3	2	148
7. Sınıf	M.C. 1.y.g.	7	35	6	30	5	25	1	5	1	5	-	-	20
	M.C. 2.y.g.	24	39	22	36	11	18	1	2	-	-	3	5	61
	T.C. 1.y.g.	50	42	36	30	18	15	8	7	2	2	6	5	120
	T.C. 2.y.g.	50	35	41	29	28	20	12	9	3	2	7	5	141
8. Sınıf	M.C. 1.y.g.	9	39	6	26	5	22	1	4	-	-	2	9	23
	M.C. 2.y.g.	13	29	13	29	7	16	5	11	1	2	6	13	45
	T.C. 1.y.g.	41	39	28	26	24	23	8	8	2	2	3	3	106
	T.C. 2.y.g.	40	35	38	34	20	18	6	5	3	3	6	5	113

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Makedonya ders kitaplarında 6. sınıflarda yedili aralık hiç kullanılmamıştır. En çok kullanılan aralık ise üçlü ve dördü aralığıdır. Türkiye ders kitaplarında 6. sınıflarda yedili aralığı 5 defa kullanılmıştır. En çok kullanılan aralık ise üçlü aralığıdır. 6. sınıflarda her iki ülke kitaplarında yaklaşık bir paralellik görülmektedir.

Makedonya ders kitaplarında 7. sınıflarda birinci yazar grubu sekizli aralığa ikinci yazar grubu yedili aralığa hiç yer vermemişler. En çok üçlü aralığa yer verilmiştir. Türkiye ders kitaplarında 7. sınıflarda en az yedili aralığa yer verilmiş. En çok ise üçlü aralığa yer verilmiştir. Her iki ülke kitaplarında bu sınıf düzeyinde yakın paralellik görülmektedir.

Makedonya ders kitaplarında 8. sınıflarda en az yedili aralığa en çok ise üçlü ve dördü aralığa yer verilmiştir. Türkiye ders kitaplarında en az yedili aralık en çok ise üçlü ve dördü aralık kullanılmıştır.

Eğitim müziği eserleri içerisinde bulunan aralıkların sayıca çokluğunun daha küçük aralıklar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. İlköğretim ikinci devrede kullanılan eserlerde üçlü ve dördü aralıkların daha yoğun kullanılması, mutasyon dönemindeki öğrencilerin şarkıları zorlamadan söyleyebilmeleri açısından önemlidir.

Her iki ülkede yayımlanan müzik ders kitaplarındaki bu benzerlik, öğrenci gelişim aşamalarının izlenmesi konusundaki benzer yaklaşımlardan kaynaklanıyor olabileceğini düşündürmektedir. Her iki ülke iklimlerinin insan gelişimdeki rolü ve kültürel yakınlığının da bu durumda etken olduğu düşünülebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de okutulan ders kitaplarında kullanılan eser sayısı Makedonya’da okutulan ders kitaplarında kullanılan eser sayısından daha çoktur. Kitaplarda en fazla yer alan eğitim müziği eserleri halk müziği eserleri ve okul şarkılarıdır. Bu durum hem Makedonya’da yayımlanan kitaplarda hem Türkiye’de yayımlanan kitaplarda görülmektedir. Eserler arasında en az sayıda bulunan müzik türleri Klasik Batı Müziği eserleri ve Geleneksel Sanat Müziği’dir.

Türk ders kitaplarındaki tonal ve modal eserlerin birbirine oranı yarıya yakın bir seyir izlemekte ve bu durum her sınıf düzeyinde sürmektedir. Makedonya ders kitaplarındaki tonal, modal dengesi arasında büyük fark görülmektedir.

Makedonya’daki kitaplarda anonim eser kullanma oranı Türkiye’deki kitaplara oranla daha fazladır. Bu durum Makedonya’da okul şarkı dağarcığının daha kısıtlı olduğunu düşündürmektedir.

Her iki ülkenin müzik kitaplarında kullanılmak için seçilen eserlerin formları bir bölümlü ve iki bölümlü şarkı formlarında yoğunlaşmıştır. 8. Sınıflardaki kitaplarda her iki ülkedeki eser seçimlerinde bir paralellik görülmektedir. Sınıf düzeyi arttıkça diğer formlara doğru yoğunlaşmaktadır.

Türkiye’deki ders kitaplarında kullanılan çok seslilik ve çalgı eşliği kullanma sıklığı Makedonya’daki ders kitaplarında kullanılanlardan daha fazladır.

Türkiye’de yayımlanan kitaplarda bulunan eğitim müziği eserlerinde nüans işaretleri ve hız terimleri Makedonya’ya göre daha çok sayıda belirtilmiştir.

Makedonya ve Türkiye’de okutulan müzik ders kitaplarında kullanılan eserlerin ölçü sayıları 2/4’lük ve 4/4’lük ölçü sayılarında yığılarak bir benzerlik göstermektedirler.

Makedonya’da yayımlanan müzik ders kitaplarında bulunan nota değerleri ile Türkiye’de yayımlanan müzik ders kitaplarında bulunan eğitim müziği eserlerinde kullanılan nota değerlerinin kullanımı benzer özellik göstermektedir.

Oktav ve oktavı aşan ses genişliğine sahip eserler sınıf seviyesi ile doğru orantılı olarak artmaktadır.

Eğitim müziği eserleri içerisinde bulunan aralıklar üçlü ve dördü aralıklar üzerinde yoğunlaşmaktadır.

ÖNERİLER

Müzik ders kitaplarında çeşitli müzik türlerine yer verilmesi gerekmektedir. Özellikle dünya çapında değer kazanmış ve evrensel müziği teşkil eden klasik batı müziği eserlerinin ve geleneksel sanat müziği örneklerinin kitaplarda yer alması gerekir.

Makedonya Cumhuriyeti’nde yayımlanan müzik ders kitaplarında bulunan eğitim müziği eserlerinin sayısının artırılması gerekmektedir.

Eserlerin ses genişliklerinin düzenlenmesi gerekir. Başlangıçta daha dar aralıklı eserlerin bulunması ve sınıf düzeyi arttıkça eserlerin ses genişliğinin artırılması gerekir.

Eğitim müziği eserlerinin sınıfa uygunluğu, eserlerin estetik ölçütleri yanısıra içerdiği aralıkların da hesaba katılarak düzenlenmesi gerekir. Eğitsel amaçla

kullanılan eserlerin sınıf düzeyine göre dağılımında altılı, yedili ve sekizli aralıkları içeren eserlerin de kitaplarda kapsanması gereklidir.

Müzik kitaplarında bulunan eğitim müziği eserlerinin sınıfına uygun bir şekilde dörtlük, sekizlik ve onaltılık notaların kullanılması gerekir.

Müzik kitaplarında bulunan eğitim müziği eserlerinin seçiminde çok dikkat edilmesi gerekir. Sadece belli ölçü birimlerine dayalı olarak eserlerin seçilmesi değil, farklı türden ölçü birimlerine ait eğitim müziği eserlerinin seçilmesi gerekir.

Nüans işaretlerinin ve hız terimlerinin müzik kitaplarında bulunan eğitim müziği eserlerinde belirtilmesi gerekir. Bu durum öğrencinin kitabı yalnız başına kullanırken bestecinin notada anlatmak istediklerine daha duyarlı olarak yaklaşabilmesine yardımcı olabilir.

Kitaplardaki eser seçiminin dikkatli yapılması gerekir. Eserlerin söz yazarının ve bestecisinin belirtilmesi öğrencinin karşılaştığı eserlerin söz ve müziğinin kime ait olduğunu bilmesi açısından yararlıdır.

KAYNAKÇA

Binbaşıoğlu, Cavit. **Genel Öğretim Bilgisi-Öğretimin İlke, Yöntem ve Teknikleri**. Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi, Kadıoğlu Matbaası, 1981.

Bukoviç, İrena Koyov. **Metodika Nastave Muzičkog Vaspitanya – Za IV. Godinu Pedagoške Akademije**. Beograd: Zavod Za Udjbenike i Nastavna Sredstva, 1985. (“Букович. Ирена Којов. **Методика Наставе Музичког Васпитања – За IV. Годињу Педагошке Академије**. Београд: Завод За Удџбенике и Наставна Средства, 1985”. Bukoviç, İrena Koyov. **Müzik Eğitiminde Öğretim Yöntembilimi – Pedagoji Akademisi IV. Sınıf İçin**. Belgrad: Kitaplar ve Eğitim Araçları Kurumu, 1985).

Çelar, Antun. **Upoznavanje S Glazbenim Djelom – Uvodna Skripta İz Glazbene Umyetnosti Za I i II Razred Gimnaziye**. Zagreb: Instruktivni Sentar, 1972. (“Çelar, Antun. **Upoznavanje S Glazbenim Djelom – Uvodna Skripta İz Glazbene Umjetnosti Za I i II Razred Gimnazije**. Zagreb: Instruktivni Centar, 1972.” Çelar, Antun. **Müzik Eserleri İle Tanışma - Lise I. ve II. Sınıflar Müzik Sanatı Giriş Kitapçığı**. Zagreb: Instruktivni Merkezi, 1972”).

Çirvenkovski, Dušan ve Branislav Gruik. **Anglisko Makedonski Reçnik – English — Macedonian Dictionary**. Skopje: Prosvetno Delo, 1975. (“Црвенковски, Душан и Бранислав Груиќ. **Англиско Македонски Речник – English-Macedonian Dictionary**. Скопје: Просветно Дело, 1975”. Çirvenkovski, Dušan ve Branislav Gruik. **İngilizce-Makedonca – English-Macedonian Dictionary**. Üsküp: Prosvetno Delo, 1975).

Demirel, Özcan. **Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem A Yayınları, Cantekin Matbaacılık, 2003.

Demirel, Özcan. **Karşılaştırmalı Eğitim**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.

Demircioğlu, İsmail. Educating Secondary School History Teacher in Turkey and England: a comparative approach, unpublished Ph.D. Thesis. **The University of Birmingham**, 1999.

Despiç, Deyan. **Teoriya Muzike**. Beograd: Zavod za Ucenika i Nastavna Sredstva, 1997. (Despiç, Deyan. **Müzik Teorisi**. Belgrad: Kitaplar ve Eğitim Araçları Kurumu, 1997).

Emin, Osman. “Türkiye ve Makedonya’da İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2005.

Erim, Ali. “Türkiye’de Klasik Gitar Eğitiminde Kullanılan Başlangıç Metotlarından Bazılarının Öğretme Öğrenme Süreçleri Açısından Karşılaştırılması”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2005.

Ertürk, Selahattin. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Meteksan Yayınları, 1994.

Fidan, Nurettin ve Münire Erden. **Eğitime Giriş**. Ankara: Meteksan A. Ş., 1994.

Gakoviç, Olivera. **Muzička Umetnost**. Kragujevaç: Štampa: “Napredak” – Arancelovaç, 1971. (“Гакoвич, Oливepa. **Музичка Уметност**. Крагујевац: Штампа: “Напредак” – Арaнцеловац, 1971”. Gakoviç, Olivera. **Müzik Sanatı**. Kragujevaç: Baskı: “Napredak” - Arancelovaç).

Kabapınar, Yücel. A Comparison Between Turkish and English History Textbooks: Design, Konstruktion and Usability Issue, Unpublished Ed. D. Thesis, **University of Leeds**, 1998.

Kırcaalili, Hatıra-Nurcan Koçak. Türkiye Ve Azerbaycan Cumhuriyetlerinde Okul Öncesi Eğitim Sisteminin Karşılaştırılması Olarak İncelenmesi, **XI. Eğitim Bilimleri Kongresi**, Yakın Doğu Üniversitesi, 2002.

Kolarovska - Gmirya, Viktoriya. Problemite Na Početnata Muzička Nastava I Nivniot Odraz Vo Učebnisite Za Početnato Muzičko Vospitanie I Obrazovanie Vo Republika Makedoniya – Period Po Vtorata Svetska Voyna. **Universitet Sv. Kiril I Metodiy - Skopje. Fakultet Za Muzička Umetnost Oddel Za Muzička Teoriya I Pedagogiya**, 1998. (Kolarovska – Gmirya, Viktoriya. Makedonya Cumhuriyetinde Müzik Eğitime Başlamada Görülen Sorunların Müzik Eğitimi Ve Öğretimine Başlamada Kullanılan Ders Kitaplarına Yansıması – İkinci Dünya Savaşından Sonraki Dönem. **Aya Kiril Ve Metodiy Üniversitesi – Üsküp. Müzik Sanatı Fakültesi Müzik Teorisi Ve Pedagojisi Bölümü**, 1998).

Koray, Fuad. “Okul Müziği”. **Müzik Görüşleri**. 1951/18. Aktaran Say, Ahmet. **Müzik Öğretimi**. s. 21-23, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1996.

Korvezirovski, Mile ve Kevser Seyfullah. **Makedonsko Turski Rečnik – Makedonca Türkçe Sözlük**. Skopje: İzdavaç: İzdavačko Pretprijatie Prosvetno Delo - Reçati: Grafički Zavod Goçe Delçev, 1967. (“Корвезировски, Миле и Кевсер Сејфуллах. **Македонско Турски Речник – Makedonca Türkçe Sözlük**. Скопје: Издавачко Претпријатие Просветно Дело – Печати: Графички Завод Гоце Делчев, 1967“. Kırvezirovski, Mile ve Kevser Seyfullah. **Makedonsko Turski Reçnik – Makedonca Türkçe Sözlük**. Üsküp: Prosvetno Delo Yayımevi, Baskı: Goçe Delçev Basımevi, 1967.)

Küçüköncü, H. Yılmaz. “Eğitim Fakülteleri İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Müzik Ders Programlarının Öğrencilerin İlköğretim Kurumları Müzik Dersi Öğretim Programını Uygulamalarına Yönelik İşlenmesi Bakımından İncelenmesi,” (Edit.: Arzu Cengiz) **21. Yüzyılın Başında Türkiye’de Müzik Sempozyumu**. Ankara: Baskı Rekmay Ltd. Şti., 2002.

Lazarov, Kiril. **Osnovi na Muzičkata Teoriya**. Strumiça: Dom Na Kulturata “Blagoy Yankov-Muçeto”, II İzdanie, 1995. (Лазаров, Кирил. **Основи На Музичката Теорија**. Струмица: Дом На Културата “Благој Јанков-Мучето“, II Издание, 1995. Lazarov, Kiril. **Müzik Teorisinin Temelleri**. Strumiça: “Blagoy Yankov-Muçeto” Kültür Evi, II Baskı, 1995).

Lazarov, Kiril. **Osnovi na Muzičkata Teoriya**. Skopje: Vorldbuk, 1996. (“ЛАЗАРОВ, Кирил. **Основи на Музичката Теорија**. Скопје: Ворлдбук, 1996”. Lazarov, Kiril. **Müzik Teorisi Temelleri**. Üsküp: Vorldbuk, 1996).

Mikunovik, Lyubo. **Sovremen Leksikon Na Stranski Zborovi i İzrazi (Orijin Adı “Savremeni Leksikon Stranah Reçi”)**. Sırpçadan Makedoncaya Çeviren: Boris Blagoeski. Redaktör: Aleksandar Cukeski. Skopje: Naşa Kniga, 1990.

Müzik Eğitimi Dersi Plan Ve Programı V – VIII Sınıflar. **Eğitim Ve Fizik Kültürü Bakanlığı – Makedonya Pedagoji Kurumu**. Makedonya Cumhuriyeti – Üsküp, 1998.

Özgül, İlhan. **Müzik Eğitimi Ve Öğretimi**. Ankara: Bizim Biro Basımevi, 1998.

Pojgay, Yoja. **Metodika Muzičke Nastave**. Zagreb: Nakladni Zavod Hırvatske, 1950. (Pojgay, Yoja. **Müzik Eğitimi Yöntembilimi**. Zagreb: Hırvatistan Dizgi Kurumu, 1950).

Prebanda, Milan. **Osnovna Teoriya Muzike – Udjbenik Za Srednye Muzičke Škole**. Sarajevo: IP “Svyetlost” – OOUR Zavod Za Udjbenike. Štampa: NIŠP “Oslobocenye”, Sarajevo, 1975. (Prebanda, Milan. **Müziğin Temel Teorisi – Orta Müzik Okulları Kitabı**. Sarajevo: İP “Svyetlost” – OOUR Kitaplar Kurumu. Baskı: NIŠP “Oslobocenye”, Sarajevo, 1975).

Prek, Stanko i Yosip Završki. **Teoriya Glazbe – Udjbenik Za Muzičke Škole.** Zagreb: Školska Knyiga, IV İzdanye, 1984. (“Prek, Stanko i Yosip Završki. **Müzik Teorisi – Müzik Okulları Kitabı.** Zagreb: Školska Knyiga, IV. Baskı, 1984).

Radevski, Tode. **Metodski Priračnik Po Muzička Kultura Od I – IV Oddelenie (Priračnik Za Nastavnisi).** Skopje: Prosvetno Delo, 1989. (“Радевски, Тодe. **Методски Прирачник По Музичка Култура Од I – IV Одделение (Прирачник За Наставници).** Скопје: Просветно дело, 1989.” Radevski, Tode. **Müzik Kültürü I – IV Sınıflar İçin Yöntem Kılavuzu (Öğretmenler İçin Kılavuz).** Üsküp: Prosvetno Delo, 1989).

Say, Ahmet. **Müzik Ansiklopedisi.** Ankara: Odak Ofset, 1992.

Say, Ahmet. **Müzik Sözlüğü.** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2002.

Tan, Şeref, Yücel Kayabaşı ve Alaattin Erdoğan. **Öğretimi Planlama ve Değerlendirme.** Ankara: Anı Yayıncılık, 2002.

Tayçeviç Marko. **Opšta Nauka O Muzisi.** Beograd: Prosveta – İzdavačko Preduzeće. Srbiye, Ştampanye: Yugoslovenskom Ştamparskom Preduzeće, 1952. (Tayçeviç, Marko. **Genel Müzik Bilimi.** Belgrad: Sırbistan - Prosveta Yayımevi Kurumu, Baskı: Yugoslavya Baskı Kurumu, 1952).

Tayçevik, Marko. **Osnovna Teoriya Na Muzikata.** Skopje: Prosvetno Delo, 1994. (Tayçevik, Marko. **Müziğin Temel Teorisi.** Üsküp: Prosvetno Delo, 1994.)

Tezcan, Mahmut. **Eğitim Sosyolojisi.** Ankara: 11. Baskı, 1997.

Uçan, Ali. **Müzik Eğitimi, Temel Kavramlar – İlkeler – Yaklaşımlar.** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1997.

Yönetken, Halil B. “Okul Müziğinin İşlevi”. **Müzik Görüşleri**. 1949/1. Aktaran Say, Ahmet. **Müzik Öğretimi**. s. 24, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1996.

Yönetken, Halil B. “Okul Müzik Kitabı Yazmak İçin...”. **Müzik Görüşleri**. 1950/10. Aktaran Say, Ahmet. **Müzik Öğretimi**. s. 39 - 40, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1996.

Yönetken, Halil B. “Okul Şarkıları”. **Müzik Görüşleri**. 1951/18. Aktaran Say, Ahmet. **Müzik Öğretimi**. s. 45 - 46, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1996.